

АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН
2022 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

2022.12.23.

Улаанбаатар хот

Авлигатай тэмцэх газар Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, байгууллагын стратеги төлөвлөгөө, 2022 онд дэвшүүлсэн зорилтыг ханган биелүүлэх чиглэлээр дараахь ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлж ажиллалаа. Үүнд:

Нэг. Удирдлага, зохион байгуулалтын талаар:

1.1 Захиргааны удирдлагын чиглэлээр-Засгийн газраас тогтоосон журмын дагуу байгууллагын 2022 оны зорилт, 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг 2021 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хийсэн хяналт-шинжилгээ үнэлгээний дүн, Авлигатай тэмцэх газрын стратеги төлөвлөгөө, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө болон холбогдох бусад бодлогын баримт бичгүүдийг баримтлан баталж, хэрэгжилтийг зохион байгуулж ажиллалаа.

Авлигатай тэмцэх газраас Олон улсын хөгжлийн эрх зүйн байгууллага (IDLO)-тай тодорхой чиглэлээр хамтран ажиллах зорилгоор “Харилцан ойлголцлын Санамж бичиг”-ийг 2022 оны 03 дугаар сарын 22-ны өдөр, Румын Улсын Авлигатай тэмцэх үндэсний газартай “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-ийг, төрийн бус байгууллагаас авлигатай тэмцэх, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд олон нийтийг татан оролцуулах чиглэлээр гаргаж байгаа санал, санаачилгыг дэмжиж Монголын Хөлбөмбөгийн холбоотой 2022 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдөр “Хамтын ажиллагааны Санамж бичиг”, хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай дээрх чиглэлээр хамтран төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, инновацыг нэвтрүүлэх, хамтын ажиллагаа түншлэлийн харилцааг өргөжүүлэх чиглэлээр Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевиз (МҮОНРТ)-тэй 2022 оны 03 дугаар сарын 31-ний өдөр “Хамтын ажиллагааны Санамж бичиг”, “Монголын олон суваг дамжуулагчдын холбоо” ГҮТББ-тай хамтран ажиллах Санамж бичиг, Захиргааны ерөнхий хуульд заасныг баримтлан гэрч, хохирогчийг хамгаалах чиглэлээр ЦЕГ-тай “Хамтран ажиллах гэрээ”-г тус тус байгуулав.

Монгол Улсаас хүргүүлсэн Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцын хэрэгжилтийн тайлангийн хүрээнд нэмэлт мэдээлэл авах, тодруулга авах, хамтран ажиллах буюу Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцын хоёр болон тавдугаар бүлгийн хэрэгжилтийг хэрэгжилтийг үнэлэх үнэлгээний уулзалт, хэлэлцүүлэг, холбогдох бусад ажлыг удирдлага, зохион байгуулалтаар ханган, дэмжлэг үзүүлж, хариуцан ажиллав. Үнэлгээг хийхээр НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх газрын 2 шинжээч, Буркина Фасо Улсын 3, Сингапур Улсын 2 шинжээч хүрэлцэн ирсэн бөгөөд үнэлгээний уулзалтад Сангийн яам, Гадаад хэргийн яам, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, ЗГХЭГ, ТХААГ, ТАЗ, ЯАГ, ШЕЗ, УДШ, УЕПГ, ЦЕГ зэрэг төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшил, хэвлэл мэдээллийн байгууллага зэрэг нийт 36 байгууллагын төлөөлөл оролцлоо. Шинжээчдэд шаардлагатай нэмэлт мэдээллийг тухай бүр хүргүүлж, дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна.

НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх албанаас Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцын II болон V бүлгийн Монгол Улстай холбогдох хэрэгжилтийн хураангуй тайлангийн төслийг хүлээн авлаа. Энэхүү тайлангийн төсөлд Монгол Улсын хэрэгжилтийг үнэлсэн Буркино Фасо болон Сингапур Улсын шинжээчдийн саналыг тусгаж баталгаажуулсан бөгөөд тодруулах шаардлагатай зарим асуудалд холбогдох мэдээллийг бэлтгэж ирүүлэхийг хүссэний дагуу гэмт хэргийн гаралтай хөрөнгө буцаах ажиллагаатай холбоотой жишээ, баримт, холбогдох бусад мэдээллийг орчуулан бэлтгэн хүргүүлэв.

Монгол Улсын Ерөнхий Сайдын 2021 оны 08 дугаар сарын 17-ны өдөр баталсан Транспэрэнси Интернэшнл байгууллагаас гаргадаг Авлигын төсөөллийн шалгуур үзүүлэлт (индекс)-ийг бууруулах зорилго бүхий ажлын хэсэгт тус байгууллагын эрх бүхий албан хаагч томилогдон ажиллаж байгаа бөгөөд тус ажлын хэсгээс хэрэгжүүлэх эрчимжүүлсэн арга хэмжээний төлөвлөгөөний гүйцэтгэлтийг хангах чиглэлээр тодорхой ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлж тайланг Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлэв.

Дэлхийн банк болон Монгол Улсын Засгийн газар хоорондын Ухаалаг засаг төслийн хүрээнд байгууллагад ашиглагдаж байгаа meduuleg.iaac.mn, iad.iaac.mn, e-office, smart.iaac.mn, search.iaac.mn, хасхот.iaac.mn гэх цахим системүүдийг интеграцичлах, үйл ажиллагааг хөнгөвчлөх, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, системийн хэвийн найдвартай аюулгүй байдлыг хангах ажлыг өнгөрсөн оны 12 дугаар сараас эхлүүлсэн. Тайлант хугацаанд төслийн багтай байнгын нягт холбоотой хамтран ажиллаж байна. Мэдүүлгийн бүрдүүлэлт, хяналт шалгалтын цахим системийн програм хангамж, өгөгдлийн сан, техник хангамж болон сүлжээний зохион байгуулалтын хувьд бүрэн шинэчлэх зорилгын хүрээнд системийг 2 үе шаттай хөгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, түүнийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг зохион байгуулж, үр дүнг олон нийтэд мэдээлэхийн зэрэгцээ хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд уялдуулан зохицуулах, зөвлөмж өгөх, мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, хяналт тавих, тайлан мэдээг нэгтгэх, хяналт, шинжилгээ-үнэлгээ хийх ажлыг гүйцэтгэлээ. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд туссан 216 арга хэмжээний гүйцэтгэл 2021 онд 75.0 хувьтай байгааг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, 6.3 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх байгууллагуудын үйл ажиллагааг нэгтгэн зохион байгуулах, нэгдсэн удирдлагаар хангах, авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны бодлогын баримт бичгийг боловсруулах шаардлагаар Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн ажлын албыг эмхлэн зохион байгуулав.

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр болон Засгийн газрын 2017 оны 114 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г хэрэгжүүлэх хугацаа 2022 онд дуусгавар болж байгаатай холбогдуулан хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэх, хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийлгэх, түүнчлэн авлигатай тэмцэх бодлогын тасралтгүй байдлыг хангах, “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт заасан засаглалын зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн төслийг боловсруулах ажлыг Олон улсын хөгжлийн эрх зүйн байгууллагын суурин төлөөлөгчийн газартай хамтран гүйцэтгэж байна.

Авлигын эсрэг хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1-д заасныг баримтлан “Монгол Улсын авлигатай тэмцэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, авлигын ерөнхий нөхцөл байдал”-ын талаарх мэдээлэл, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн нэгдсэн тайлан, түүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн мэдээллийг эмхэтгэн Улсын Их Хурал, Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Монгол Улсын Ерөнхий сайд, Улсын Дээд шүүх, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга, Улсын ерөнхий прокурор, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, Улсын Их Хурлын дэргэдэх байгууллагууд, яамд, Засгийн газрын агентлагуудад, нийслэлийн болон 21 аймгийн Засаг дарга нарт тус тус хүргүүлэв.

Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Зөрчлийн хэргийг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Шүгэл үлээгчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн ажлын хэсэгт нэр бүхий албан хаагчид ажиллаж байна.

Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасныг баримтлан байгууллагын мэдүүлэг гаргавал зохих албан хаагчдын 2021 оны мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн үйл ажиллагаа болон албан тушаалтнуудын 2021 оны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг шинэчилсэн бүртгэлийн тухай мэдээллийг Улсын Их Хурлын Хууль зүйн Байнгын хороонд, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2018 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 05 дугаар зарлигаар баталсан “Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын Зөвлөлийг мэдээллээр хангах журам”-ын хавсралтын 1 дүгээр зүйлийн 1.7 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн “Төрийн албан хаагчдын хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн бүрдэлт, явц байдлын талаар”, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн талаарх танилцуулах тойм мэдээг Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд, ХАСХОМ-ийн тайлан, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан гэмт хэргийн талаарх

гомдол, мэдээлэл, гэмт хэргийн статистик мэдээг боловсруулан Үндэсний статистикийн хороонд тус тус хүргүүлж, хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажилласан.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд 22 шүүгчид холбогдуулан хөрөнгө орлогын мэдүүлгээ үнэн зөв мэдүүлээгүй нь “Шүүгчийн ёс зүйн дүрэм”-ийг зөрчсөн гэх үндэслэлээр 2021 онд гомдол гаргасныг 2022 онд Шүүхийн ёс зүйн хорооны хуралдаан, тус хорооны бүх шүүгчдийн хуралдаанаар үргэлжлүүлэн хянан хэлэлцэж, нэр бүхий 11 шүүгч ёс зүйн зөрчил гаргасан болох нь тогтоогдсон тул энэхүү нөхцөл байдал, цаашид шүүгч нарын ёс зүй, хууль дээдлэх, үнэнч шударга байх зан суртахууны төлөвшлийг дээшлүүлэх шаардлагатай байгаа талаар Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлд мэдэгдлээ.

Үндэсний аудитын газраас Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2021 оны жилийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитын шалгалтаар “Зөрчилгүй”, завсрын аудитын шалгалтаар амжилттай дүгнэгдлээ.

Байгууллагын хэмжээнд 2022 онд хүлээн авсан өргөдөл, гомдол, мэдээлэл 471 нэгжээр буюу 20.4 хувиар, гэмт хэргийн талаар гомдол, мэдээлэл 260 нэгжээр буюу 18.9 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Иргэдээс төрийн үйлчилгээний хүнд суртал, шат дамжлага бусад хүндрэлийн талаар мэдээлэл авах цахим цонхыг e-Mongolia системд байршуулж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулах ажлын хүрээнд E-Mongolia платформ дээр contact@iaac.mn хаягт хандан авлига, хээл хахууль, ашиг сонирхлын зөрчилтэй холбоотой өргөдөл, гомдол гаргах тусдаа талбар үүсгэн мэдээлэл хүлээн авах цонхны хөгжүүлэлтийг хийж, хэрэглээнд нэвтрүүлсэн.

Төрийн үйлчилгээний иргэд, олон нийттэй харилцах төвийн “11-11” тусгай утсаар төрийн байгууллагын хүнд суртал, авлигын шинж чанартай гомдол, мэдээллийг АТГ-ын 110 тусгай дугаарт шууд шилжүүлэн холбох ажлыг зохион байгуулж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулав.

1.2 2022 онд байгууллагын гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны чиглэлээр дараах ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлэв.

Румын Улсын Авлигатай тэмцэх үндэсний газрын дарга, эрх бүхий албан хаагчид (*дарга, ерөнхий прокурор Кристин-Ники Болога, Олон улсын хамтын ажиллагаа, төсөл хөтөлбөрийн албаны дарга Ноён Костин Варлан, орчуулагч Хатагтай Елена Попеску*)-д 2022 оны 05 дугаар сарын 26-ны өдрөөс 29-ний өдрүүдэд Авлигатай тэмцэх газарт харилцан албан ёсны айлчлал хийлээ. Талууд айлчлалын хүрээнд албан ёсны уулзалт хийж, авлигын гэмт хэрэгтэй тэмцэх, илрүүлэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр, өөрсдийн бүрэн эрхийн хүрээнд харилцан зөвшилцөх, мэдээлэл солилцох, авлигатай тэмцэх чиглэлд туршлага солилцох, шударга ёсыг дэлгэрүүлэх болон талуудын ашиг сонирхлын хүрээнд бусад салбарт хамтран ажиллаж хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх талаар санал солилцов.

Уулзалтаар НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц болон авлигын эсрэг олон улсын хамтын ажиллагааны сувагт тулгуурлан зохион байгуулалттай гэмт бүлэглэл эсхүл гэмт хэргийн байгууллагыг мөрдөн шалгах ажиллагаа, гүйцэтгэх ажиллагаа болон дүн шинжилгээ гүйцэтгэхэд харилцан туслалцаа үзүүлж хамтран ажиллах, мэдээлэл солилцох, уулзалт, сургалт зохион байгуулах, зөвлөгөөн, семинар, хэлэлцүүлэгт оролцох, харилцан туршлага солилцох, авлигын эсрэг үйл ажиллагааг сурталчлах, авлигатай тэмцэх төсөл, хөтөлбөрт хамрагдах чиглэлээр хамтран ажиллахаар харилцан тохиролцож, “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг” байгуулав.

Эрх бүхий албан хаагчид Бүгд Найрамдах Латви Улс, ХБНГУ-ын Авлигатай тэмцэх газарт албан ёсны айлчлал хийж, цаашдын хамтын ажиллагааны талаар санал солилцлоо.

Малайз Улсын Куала Лумпур хотноо 2022 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдрөөс 28-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан Ази, Номхон далайн мөнгө угаахтай тэмцэх бүлгийн 25 дахь удаагийн жилийн хуралд оролцож, Санхүүгийн хориг арга хэмжээ авах байгууллага (ФАТФ)-ын мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх стратегийн Зөвлөмжийн хэрэгжилтийн тайланг хамгааллаа. Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага (ЭЗХАХБ)-ын Зүүн Европ, Төв Азийн авлигын эсрэг сүлжээнээс Франц Улсад 2022 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдөр зохион байгуулсан Зүүн Европ, Төв Азийн Авлигын эсрэг шийдвэр гаргагчдын Өндөр түвшний уулзалт, 2022 оны 11 дүгээр сарын 17-ны өдөр зохион байгуулсан Сүлжээний Удирдах зөвлөлийн 27 дугаар хуралд байгууллагын удирдлага, эрх бүхий албан хаагчид

оролцож, Истанбулын Авлигын эсрэг мониторинг хийх аргачлалыг баталж, ажлын төлөвлөгөөг эцэслэв.

Австри Улсын Вена хотноо 2022 оны 09 дүгээр сарын 05-ны өдрөөс 08-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан “НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн тусгай чуулганы үеэр баталсан улс төрийн тунхаглалын хэрэгжилтийг хэлэлцэх Авлигын эсрэг НҮБ-ын конвенцын гишүүн орнуудын чуулган хоорондын уулзалтад НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх албаны урилгаар Авлигатай тэмцэх газрын дэд дарга, эрхэлсэн комиссар Г.Азжаргал оролцож “Хөрөнгө буцаан авах” сэдэвт панелд илтгэл хэлэлцүүлээ.

НҮБ-ын МБГХТА-аас Кени Улсад 2022 оны 11 дүгээр сарын 28, 29-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан Хөрөнгө буцаан авах ажиллагааны талаарх олон улсын хуралд, Ази, Номхон далайн орнуудын хөрөнгө буцаах байгууллагууд хоорондын сүлжээ (АРИН-АП)-ний 2022 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдрөөс 11 дүгээр сарын 25-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан жилийн бүгд хуралд Монгол Улсын авлигын нөхцөл байдал, гадаад улсаас хулгайлагдсан хөрөнгө хураасан, буцаасан сайн туршлагын талаар илтгэл хэлэлцүүлсэн нь хуралд оролцогчдын зүгээс өндрөөр үнэлэгдсэн.

Түүнчлэн Турк Улсад 2022 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрөөс 21-ний өдрүүдэд зохион байгуулагдсан ЭЗХАХБ-ын Зүүн Европ, Төв Азийн Авлигын эсрэг сүлжээ (АСН)-ний Хууль сахиулагчдын 12 дугаар хурал, Испани Улсад 2022 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс 17-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан Авлигын эсрэг хууль сахиулах байгууллагуудын үйл ажиллагааны дэлхий нийтийн сүлжээ (Globe)-ний гуравдугаар чуулганд эрх бүхий албан хаагчид оролцож, Монгол Улсын авлигын нөхцөл байдлын талаар зөвшилцөв.

НҮБ-ын Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн тухай пактын хэрэгжилтийн талаарх Засгийн газрын 5 дахь тайланг Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн хорооны 72 дахь удаагийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн хамгаалах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд эрх бүхий албан хаагч ажиллаж, холбогдох мэдээ, мэдээлэл, тайлбар, саналыг хэлэлцүүлсэн.

Авлигын эсрэг олон улсын академи (IACA)-аас дэвшүүлсэн Авлигын эсрэг дэлхийн хотуудын сүлжээ буюу “Global Anti-Corruption Cities Network” шинэ санаачилгад Улаанбаатар хотыг нэгдэн оруулах ажиллагаанд Авлигатай тэмцэх газар зохицуулагч байгууллагаар ажиллахаар боллоо.

ХЗДХЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын баталсан “Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг НҮБ-ын конвенц болон түүний нэмэлт протоколуудын хэрэгжилтийн талаар Монгол Улсын тайлан боловсруулах, Алжир болон Ливан Улсын тайланг хянах” ажлын дэд хэсгийн хуралд оролцож, Алжир Улсын тайлангийн холбогдох дүгнэлтийг боловсруулан хүргүүлээ.

Байгууллагын 2021 оны болон 2022 оны эхний хагас жилийн үйл ажиллагааны тайлан (Anti-Corruption Annual Report 2021, 2022 II Mongolia)-г англи хэл дээр бэлтгэн Монгол Улс дахь гадаад улсын Элчин сайдын яам, Дипломат төлөөлөгчийн газар, НҮБ, түүний төрөлжсөн байгууллага, олон улсын байгууллага, Транспэрэнси Интернэшнл байгууллагын Авлигын төсөөллийн индекстэй холбогдолтой байгууллага, гадаад улсын мэдээний цахим хуудас болон гадаад улсын адил чиг үүрэг бүхий байгууллага, албан хаагч, судлаачдад хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулав.

1.3 Албан хаагчдын мэргэжлийн үр чадварын түвшинг дээшлүүлж, гадаад орны туршлагаас суралцуулах чиглэлээр: Албан хаагчдын мэргэжлийн мэдлэгийг дээшлүүлэх чиглэлээр гадаад улс орон, олон улсын байгууллагаас зохион байгуулагдсан сургалтуудад албан хаагчдыг өргөнөөр хамруулах бодлого баримтлан ажиллалаа. 2022 онд дараах сургалтуудад албан хаагчид (танхимаар болон цахимаар)-ыг хамруулан суралцуулав. Үүнд:

- Авлигын эсрэг хууль сахиулах байгууллагуудын үйл ажиллагааны дэлхий нийтийн сүлжээ (GlobE Network)-оос 2022 оны 04 дүгээр сарын 28, 05 дугаар сарын 10-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан "Санхүүгийн аудит хийх техник, стратеги" сэдэвт сургалтад 30 албан хаагч;

- АНУ-ын ЭСЯ-тай хамтран 2022 оны 03 дугаар сарын 28, 29-ний өдрүүдэд “Худалдаанд суурилсан мөнгө угаалт ба НӨАТ-ын луйвар”, “Криптовалют”, “Цахим нотлох баримтын талаарх үндсэн мэдлэг олгох” сэдэвт сургалтад 10 албан хаагч;

- Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авах санаачилга (СтАР)-аас 2022 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдөр зохион байгуулсан “Удиртгал: Хөрөнгийн менежмент” сургалтад 52 албан хаагч;

- БНСУ-ын Авлигын эсрэг, иргэний эрхийн хорооноос 2022 оны 07 дугаар сарын 12-ны өдрөөс 14-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан ACRC Авлигын эсрэг виртуал сургалтын курс зохион байгуулах сургалтад 10 албан хаагч;

- Дэлхийн Банк, НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх албаны хамтарсан Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авах санаачилга (СтАР)-аас 2022 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрөөс 14-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан “Битүүмжилсэн, хураан авсан хөрөнгийн менежмент” сургалтад 15, 11 дүгээр сарын 14-ний өдрөөс 18-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан “Виртуал валютын тухай ахисан түвшний семинар” сэдэвт сургалтад 30 албан хаагч;

Түүнчлэн зөвхөн байгууллагын албан хаагчдаас гадна бусад хууль сахиулах байгууллагын албан хаагчдыг чадавхижуулах сургалтыг олон улсын байгууллагатай хамтран зохион байгууллаа. Үүнд:

- Дэлхийн банк болон НҮБ-ын Мансууруулах бодис гэмт хэрэгтэй тэмцэх албаны Хулгайлагдсан хөрөнгө буцаах санаачилга (StAR)-тай хамтран 2022 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрөөс 03 дугаар сарын 11, 04 дүгээр сарын 04-ний өдрөөс 14-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан “Санхүүгийн мөрдлөг” анхан шатны сургалтад тус байгууллагын болон ЦЕГ, УЕПГ-ын 47 албан хаагчийг;

- Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаах санаачилга(StAR)-ын удирдагч Найжел Бартлетт, Лиза Боствик нарын Монгол Улсад 2022 оны 05 дугаар сарын 08-ны өдрөөс 15-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан “Санхүүгийн мөрдлөг” сэдэвт сургалтад тус байгууллагын болон УЕПГ, ЦЕГ, ДХИС-ийн нийт 26 албан хаагчийг;

- Дэлхийн Банк, НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх албаны хамтарсан Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авах санаачилга (СтАР)-аас 2022 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрөөс 14-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан “Битүүмжилсэн, хураан авсан хөрөнгийн менежмент” сургалтад УПЕГ, ШШГЕГ, ДХИС-ийн 20 албан хаагчийг хамруулан суралцууллаа.

“Авлигатай тэмцэх төрийн бус байгууллага” гарын авлагыг орчуулж, хэвлүүлэн, “Хэргийн менежмент, зохион байгуулалтыг боловсруулахад анхаарах стратегийн асуудлууд” гарын авлагын холбогдох хэсгийг болон Дэлхий банкны “Олон Улсад хөрөнгө буцаах ажиллагааны тухай гарын авлага: Салбарын мэргэжилтнүүдэд зориулсан зөвлөмж”-ийн 2 дэх хэвлэлийг орчуулах ажлын хэсгийн хүрээнд орчуулгын ажлыг хийж гүйцэтгэлээ.

Хоёр: Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлын талаар:

2.1 НҮБ-ын Авлигын эсрэг конвенц батлагдсаны 20 жилийн ойг угтан “Дэлхий нийтээрээ авлигын эсрэг нэгдье” уриан дор Авлигын эсрэг олон улсын өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн. Энэхүү өдрийг тохиолдуулан дараахь ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүллээ.

- Их дээд сургуулийн оюутнуудын дунд “Оюутны эрдэм шинжилгээний илтгэл, эсээ бичлэгийн уралдаан”-ыг зарласнаас эсээ бичлэгийн уралдаанд илтгэлийн 23, эсээ 45 ирүүлснээс 78,4 оноогоор “Монгол Улсын авлигын өнөөгийн нөхцөл байдал макро эдийн засагт нөлөөлөх нь” сэдэвт илтгэл (*СЭЗИС-ийн Бизнесийн эдийн засгийн 3 дугаар курсийн оюутан А.Буянзаяа, П.Номуунзаяа, Т.Мөнхцэцэг*), “Эргэж ирэхгүй амь насыг мөнгөөр бүү үнэлээч” эсээ (*Отгонтэнгэр*) их сургуулийн Хууль зүйн сургуулийн 2 дугаар курсийн оюутан А.Энхжин) нэгдүгээр байранд тус тус шалгарсан бөгөөд шалгарсан бүтээлүүдийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд ашиглахаар төлөвлөөд байна.

- Хувийн хэвшлийн салбар, бизнес эрхлэгчид, мэргэжлийн холбоодын санал санаачилга, хүчин чармайлтыг идэвхжүүлэх, өргөжүүлэх, бизнесийн орчин дахь авлигын эрсдэлийг бууруулах, өрсөлдөөний шударга байдлыг хангах, бизнесийн ёс зүйг дээшлүүлэх, цаашид хамтран ажиллах зорилгоор “Бизнес төс зүйг эрхэмлэнэ” уулзалтыг зохион байгуулав. Уулзалтад, Монголын худалдаа аж үйлдвэрийн танхимын зөвлөл, тус танхимын дэргэдэх Хууль зүйн бодлогын зөвлөл, “Скайтел” ХХК, “Мобиком корпораци” ХХК, “Хасу Мегаватт” ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнууд оролцов. Цаашид авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд хувийн хэвшил, бизнес эрхлэгчдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, шинээр боловсруулж байгаа Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн төсөлд санал өгөх, төрийн

байгууллагаас үйлчилгээ авахад гарч буй авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, хүнд суртал үүсгэж буй шалтгаан, нөхцөлийг арилгах чиглэлээр хамтран ажиллахаар талаар тогтов.

• Дараахь салбар бүрийн төлөөлөл, иргэний нийгмийн байгууллагыг оролцуулж, тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх талаар цуврал хэлэлцүүлэг өрнүүлж, хэлэлцүүлгээс гарсан санал, зөвлөмжийг харьяалах салбар хариуцсан Засгийн газрын гишүүд, төрийн байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтнуудад хүргүүлээд байна. Үүнд:

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр төрийн байгууллагын ажлын уялдааг сайжруулах, төрийн үйлчилгээний нэгдсэн цахим системийг бий болгох зорилгоор “Мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг экспортлоход тулгарч буй асуудал, цахимжуулалт, гарц шийдэл” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр бүх шатны боловсролын байгууллагын удирдах албан тушаалтан, багш, ажилтнуудын ёс зүй, харилцаа хандлага, ёс зүйн дүрмийн хэрэгжилтийг сайжруулах, хариуцлагын тогтолцоог бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор “Авлигаас ангид боловсрол: Ёс зүй ба шударга байдал” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 17-ны өдөр эрүүл мэндийн даатгалын сангийн санхүүжилт, түүний үр шимийг хүртэх явцад үүсч буй хүндрэл, бэрхшээл, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлох зорилгоор “Эрүүл мэндийн даатгал-Иргэний хяналт-Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдөр авто замын салбарт авлигын гэмт хэргийн шалтгаан нөхцөлийг тодорхойлох, таслан зогсоох, төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай, ил тод хүргэх, хүнд суртал, чирэгдлийг арилгах зорилгоор “Зам дагасан авлига” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр барилгын салбарыг авлигаас ангид байлгах, авлигын гэмт хэрэг гарахаас урьдчилан сэргийлэх, инженерүүдийн ёс зүйг бэхжүүлэх, төрийн үйлчилгээг иргэн, аж ахуйн нэгжүүдэд түргэн шуурхай, ил тод, хүнд суртал чирэгдэлгүй хүргэх зорилгоор “Барилгын салбар дахь авлигын эрсдэл ба инженерийн ёс зүй” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх, амьжиргаа дэмжих зөвлөлийн хамтын ажиллагааны уялдаа холбоог хангах зорилгоор “Амьжиргаа дэмжих зөвлөлийн үйл ажиллагаа: уялдаа холбоо” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах, төсвийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу захиран зарцуулах, түүнд тавих хяналт, ил тод байдлыг сайжруулах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр тодорхой шийдэлд хүрэх зорилгоор “Байгалийн нөөц ашиглалт: Орлого ба Зарлага” сэдэвт;

➢ 2022 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр уул уурхайн салбарт авлигын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, шалтгаан нөхцөлийг тодорхойлох, таслан зогсоох, гүйцэтгэх удирдлагын ёс зүйг бэхжүүлэх, ил тод болгох, хүнд суртал, чирэгдлийг арилгах зорилгоор “Уул уурхайн салбар дахь авлигын эрсдэл ба гүйцэтгэх удирдлагын ёс зүй, ажлын үр дүнг тооцох нь” сэдэвт.

• “Монголын Гэрэл зурагчдын нэгдсэн холбоо”-той хамтран “Авлигын хор хөнөөл” сэдэвт гэрэл зургийн уралдаан зохион байгууллаа. Уралдаанд нийт 79 бүтээл ирүүлснээс 44-г шалгаруулж, тус бүтээлүүдээр гэрэл зургийн үзэсгэлэн гаргах, авлигын эсрэг постер, зурагт хуудас бүтээхэд ашиглах зэргээр байгууллагын үйл ажиллагаанд цаашид тогтмол ашиглах боломжийг бүрдүүлж, гэрэл зургуудыг чанар, стандарт хангуулсан байдлаар хэвлүүлэн, байгууллагын өмчлөлд хүлээн авлаа.

• “Монголын эрэн сурвалжлах сурвалжлагчдын төлөө төв”-тэй хамтран авлига, ашиг сонирхлын улмаас хохирсон нийтийн эрх ашиг, хулгайлагдсан боломж, эрх нь зөрчигдсөн иргэн, хуулийн этгээд, албан тушаалтны бодит түүхийг эрэн сурвалжлан нийтэд хүргэх, авлигын хор хөнөөлийг ухуулан таниулах, шударга ёсыг түгээн дэлгэрүүлэх, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалахад олон нийтийн анхаарлыг хандуулах, оролцоог бий болгох зорилгоор “Түүний түүх” сэдэвт Storytelling сэтгүүл зүйн бүтээлийн уралдааныг зохион байгуулж, оролцогчдын бүтээлийг шалгаруулав. Уралдаанд ирүүлсэн бүтээлээс сэдэвлэн богино хэмжээний кино контент, сурталчилгаа, нэвтрүүлэг хийх зэрэг арга хэмжээг 2023 онд зохион байгуулахаар төлөвлөөд байна.

2.2 Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.1 дэх хэсэгт заасан “улсын хэмжээнд авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах, нэгдсэн хөтөлбөр боловсруулах, арга зүйн удирдлагаар хангах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих” чиг үүргийн хүрээнд доорх ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

Авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөөг тогтмол өгч, дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна. 2021 оны үнэлгээгээр 21 аймгийн авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний гүйцэтгэл дунджаар 77.6 хувь, яамдынх 76.0 хувьтай үнэлэгдсэн бөгөөд цаашид төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэн ажиллахад анхаарах асуудлын талаар арга зүйн зөвлөгөө өглөө.

Авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан танилцуулах, авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэхэд иргэн, төрийн бус байгууллагын оролцоог хангах, иргэдэд зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх, гомдол, санал хүлээн авах, Авлигатай тэмцэх газрын үйл ажиллагаа болон “Авлигатай тэмцэх газар”, “АТГ-Олон нийтийн төв” фэйсбүүк хуудсыг сурталчлах зорилгоор “Таны эрх, таны оролцоо-авлигад үгүй гэж хэлье” соён гэгээрүүлэх өдөрлөгийг Багануур, Налайх дүүрэгт болон Төв, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Булган, Орхон аймгуудад зохион байгуулав.

Өдөрлөгийн үеэр ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчдад чиглэсэн шударга ёсны боловсрол олгох хөтөлбөр, иргэд рүү чиглэсэн авлигын хор хөнөөлийг таниулах хөтөлбөрт арга хэмжээг зохион байгуулсан бөгөөд нийт 3219 хүн ирж оролцов.

Авлигатай тэмцэх газраас авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд Олон нийтийн зөвлөлийн гишүүдийг татан оролцуулах, үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллаж байгаа бөгөөд дээр дурьдсан орон нутагт зохион байгуулсан өдөрлөгт тус зөвлөлийн гишүүд оролцож, Олон нийтийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг танилцуулж, иргэдэд сурталчилгаа хийн хамтран ажиллалаа.

Нийслэл, дүүргийн Иргэний танхим, Хууль зүйн туслалцааны төвүүдтэй хамтран иргэдэд авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг сурталчлах, зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх, соён гэгээрүүлэх арга хэмжээг хамтран зохион байгуулснаар тайлант хугацаанд хууль зүйн туслалцааны төвүүдээр дамжуулан давхардсан тоогоор 1171608 иргэнд хүрч ажилласан байна.

“Шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэн, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг үе шаттай зохион байгуулж, авлигын эсрэг боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор ерөнхий боловсролын сургуулиудад “Шударга ёсны клуб” байгуулах санал санаачилга, үйл ажиллагааг дэмжсэнээр Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 24, 12, 1, 40, 32, 84 дүгээр сургууль, Багануур дүүргийн ерөнхий боловсролын лаборатори цогцолбор сургууль, Хэнтий аймгийн Хэрлэн 2 дугаар сургууль, Тэмүүжин цогцолбор, Бор-Өндөр сумын цогцолбор сургуульд “Шударга ёсны клуб” байгуулан тус байгууллагаас клубын үйл ажиллагаанд мэргэжлийн туслалцаа, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл өгч, сургалт, сурталчилгааны ажлыг хамтран зохион байгуулж байна.

Батлан хамгаалах яамтай хамтран Зэвсэгт хүчний жанжин штабын тусгай хүчний командлалын харьяа 013, 084, 150, 350, 345 дугаар нэгтгэл ангиудын бие бүрэлдэхүүнд сургалт, соён гэгээрүүлэх өдөрлөг, Үндэсний Батлан хамгаалах Их сургууль, Дотоод хэргийн Их сургуультай хамтран “Таны эрх, таны оролцоо-өнөөдрийг маргаашийн бахархал болгоё” соён гэгээрүүлэх өдөрлөг, МУИС-ийн “Бизнесийн сургууль”, Анагаах ухааны шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн оюутнуудтай хамтран “Таны эрх, таны оролцоо: Залуучууд авлигыг тэвчихгүй” арга хэмжээг зохион байгуулав.

Өвөрхангай, Хөвсгөл, Дорноговь, аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын Тамгын газар, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх салбар зөвлөлтэй хамтран “Зөв зөвд шударга зөв” аяныг зохион байгуулахад, арга зүйн удирдлагаар ханган, дэмжиж ажиллав.

Олон улсын хүүхдийн “Найрамдал” цогцолбортой хамтран хүүхэд багачуудад шударга, зөв байх талаарх сургалт хүмүүжлийг олж авах талаар харилцан ярилцаж, шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэх зорилго бүхий “Шударга байх хамгийн гоё” арга хэмжээг зохион байгуулсан ба тус арга хэмжээнд тус цогцолборт амарч буй 400 гаруй хүүхдийг хамрууллаа.

Төрийн байгууллагаас үзүүлж буй үйлчилгээнд тандалт хийх, хүнд суртал чирэгдэл үүсгэж байгаа эсэх, ил тод байдлыг хангаж байгаа эсэхийг судлан тогтоох, түүний мөрөөр

холбогдох арга хэмжээ авах ажлын хүрээнд яам агентлагууд, аймгуудын цахим хуудасны ил тод байдалд хагас жилийн байдлаар дүн шинжилгээ хийв.

Шударга ёсны агуулгыг хичээлийн хөтөлбөрт тусгах, сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, сургагч багшийг бэлтгэх, тэдгээрээр дамжуулж сурагч, эцэг эхэд нөлөөллийн арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулах, тэдэнд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор ерөнхий боловсролын багш нарын дунд хичээлийн хөтөлбөрийн уралдааныг 2 үе шаттайгаар зарласан. Уралдаанд нийт 251 хөтөлбөр ирүүлснээс анхан шатны шалгаруулалтыг хийж, 2 дахь шатанд тэнцсэн 96 хөтөлбөрийн шалгаруулалтыг Боловсролын ерөнхий газартай хамтран хийснээс бага, дунд, ахлах анги гэсэн ангиллаар 15 хөтөлбөрийг шалгаруулж, шагнал гардууллаа.

Боловсрол хамтын ажиллагааны нийгэмлэг, Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 40 дүгээр сургууль, багш нартай хамтран хийсэн “Хүний хөгжлийн индекс”, “Процент”, “Мэдээллийн аюулгүй байдал, хамгаалалт”, “Зөрчил маргааныг шийдвэрлэх нь”, “Секторын талбай” хичээлийг олон нийтэд хүргэх ажлыг Боловсрол, шинжлэх ухааны яамтай хамтран зохион байгуулав.

Бангладеш Улсын эцэг, эхийн зөвлөлийн тэргүүн туршлагыг 3 дахь жилдээ нэвтрүүлж буй Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 12 дугаар дунд сургуулийн “Хариуцлагатай ээжүүд” клубийн үйл ажиллагаа, сайн туршлагыг Сонгинохайрхан дүүргийн “Ирээдүй цогцолбор” сургууль, “Өнөр цогцолбор” сургууль, Ерөнхий боловсролын 62 дугаар сургуульд түгээн дэлгэрүүлэх, сурталчлах ажлыг зохион байгууллаа.

2.3 Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 дахь хэсэгт заасан “авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, үйл ажиллагааг нь уялдуулан зохицуулах талаар аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг дэх гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх орон тооны бус зөвлөлд үүрэг, чиглэл өгөх;” чиг үүргийн хүрээнд:

Нийслэлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн санхүүжилтээр 2021 онд хэрэгжүүлсэн ажлыг тайланг хүргүүлж, мөн санхүүжилтээр 2022 онд хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжилтийг зохион байгуулав.

Аймгуудын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлийн сургагч багш нартай цахим уулзалт хийж, авлигын эсрэг сургалт, сурталчилгаа хийсэн ажлыг дүгнэн, авлигын эсрэг сургалт, сурталчилгааны ажлыг орон нутагт зохион байгуулахад гарч буй хүндрэл, бэрхшээлийн талаар ярилцаж, 2022 онд хийж хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг хэлэлцэв.

2.4 Авлигын эсрэг хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.4 дэх хэсэгт заасан “төрийн бус байгууллага, иргэдээс авлигатай тэмцэх талаар явуулж байгаа үйл ажиллагаа, гаргасан санал, санаачилгыг дэмжин туслах, тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах;” чиг үүргийн хүрээнд авлигын эсрэг хууль тогтоомж болон Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах, авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр иргэн, төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтарч ажиллаж байна.

Монголын Хөлбөмбөгийн холбоотой хамтран ажиллах Санамж бичгийн хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн ивээл дор зохион байгуулагдсан “Нийтийн хөлбөмбөг” арга хэмжээнд “Зөв шүүлт-шударга тоглолт” иргэдэд зориулсан соён гэгээрүүлэх өдөрлөгийг зохион байгуулж, багийн спортоор дамжуулан үнэнч, шударга, зөв дадалд сургах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөгөө мэдээлэл өгөх, гомдол, санал хүлээн авах, тэмцээн уралдаан зохион байгуулах, байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлах зэрэг арга хэмжээг зохион байгууллаа. Өдөрлөгт 1500 гаруй хүн оролцсон ба өдөрлөгийн явцад авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдсэн 49 төрлийн сурталчилгааны материалыг түгээсэн.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд төрийн 665 үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлснээр төрийн албаны хүнд суртал, чирэгдлийг арилгах ач холбогдолтой ажил болсон талаар олон нийтэд сурталчлах, авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан таниулах, тэднийг татан оролцуулах, зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх, гомдол, санал хүлээн авах, “Авлигатай тэмцэх газар”, “АТГ-Олон нийтийн төв фэйсбүүк” хуудсыг сурталчлах зорилгоор Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам, Е-Монголиа академитай хамтран “Хүнд сурталгүй цахим үйлчилгээ” өдөрлөг зохион байгуулав. Өдөрлөгөөр Байгууллагаас гаргасан 10 төрлийн ном, гарыг авлагыг цахим хэлбэрт шилжүүлсэн тухай, “Сонголт” видео контентын өрнөлийг нь үзэгчид өөрсдөө

сонгох боломжтой хэлбэрээр боловсруулсан тухай сурталчлах, “Хүнд суртал, чирэгдэлгүй үйлчилгээ” танилцуулга брошюр 3000 ширхгийг түгээж, “Шударга ёсны клуб”-ын сурагчид жүжигчилсэн тоглолт хийх зэрэг шинэлэг ажлуудыг зохион байгууллаа. Өдөрлөгт 600 хүн оролцож, мэдээлэл авсан байна.

“Монголын шүүгчдийн холбоо” ТББ-аас гаргасан саналыг хүлээн авч, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн “Шүүх эрх мэдлийн болон хууль сахиулах байгууллагын шударга, ил тод, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх, авлигын эсрэг хамтын ажиллагааг сайжруулах зорилтыг хангах” 5 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх, шүүхэд итгэх олон нийтийн итгэлийг нэмэгдүүлэх, шүүгчдээс “Шүүгчийн ёс зүйн дүрэм”-ийг баримтлан авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх, ёс зүйн дүрмээр хүлээсэн хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг хуулийн хугацаанд үнэн зөв мэдүүлдэг байх ёс зүйн хэм хэмжээг баримталдаг байх зэрэг асуудлаар санал солилцох зөвлөлдөх уулзалтыг зохион байгуулж, хамтран ажиллалаа. Энэ хүрээнд “Шүүх ба Олон нийт” сэдвээр бүрэн хэмжээний нэвтрүүлэг, Дэлхийн Монголчуудын радио MGL радио 88.3-аар богино хэмжээний контентийг нэвтрүүлж, “Шүүгч ба олон нийт” хэлэлцүүлэг, дугуй ширээний ярилцлагыг хамтран зохион байгууллаа.

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2022 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн “Ажлын хэсэг байгуулах тухай” А/433 дугаар тушаалаар баталсан ажлын хэсэгт эрх бүхий албан хаагчид ажиллаж, их, дээд сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх сэдвийг тусгасан байдалд дүн шинжилгээ хийв.

2.5 Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.4.2 дахь хэсэгт заасан “авлига гарч болох нөхцөл боломж бүрдүүлсэн гэж үзвэл төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан тушаал, шийдвэр, журам, дүрмийг хянаж хүчингүй болгуулах санал боловсруулж эрх бүхий байгууллагад оруулах” чиг үүргийг хангах хүрээнд:

Тайлант хугацаанд Авлигатай тэмцэх газрын даргын 2017 оны "Заавар батлах тухай" А/183 дугаар тушаалаар баталсан "Төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан тушаал, шийдвэр, дүрэм, журмыг хянах заавар"-ын дагуу нийт 42 шийдвэр, дүрэм, журмыг хянаснаас 33 нь хэм хэмжээний актад тавигдах ерөнхий ба тусгай шаардлагыг хангаагүй нөхцөл байдал тогтоогдсон. Иймд тухайн дүрэм, журмын бүхэлд нь хүчингүй болгох тухай 23, өөрчлөлт оруулах 6, захиргааны хэм хэмжээний актын улсын бүртгэлд бүртгүүлэх 4 саналыг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлсэн. Хүргүүлсэн саналын дагуу 2 шийдвэр хүчингүй болж, 3 шийдвэрийг хуульд нийцүүлэх арга хэмжээ авч байгаа тухай хариу ирүүлээд байна.

Авлигын эсрэг хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.9-д заасны дагуу төрийн болон төрийн өмчит байгууллагын албан хаагч, ажилтны ёс зүйн дүрмийг хуульд заасан үндэслэлээр хянаж, холбогдох саналыг хүргүүлэв.

2.6 Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.5 дахь хэсэгт заасан “Авлигын нийгмийн хор аюулыг олон нийтэд ухуулан сурталчлах ажлыг тасралтгүй явуулах, олон нийтийн авлигын талаархи мэдлэгийг дээшлүүлэх, түүнтэй тэмцэх арга барилд сургах ажлыг зохион байгуулах чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийх” чиг үүргийн хүрээнд дараахь ажил, арга хэмжээг зохион байгуулав. Үүнд:

“Монголын олон суваг дамжуулагчдын холбоо” ГҮТББ-тай хамтран Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж IPTV үйлчилгээ үзүүлэгч компаниудын сурталчилгааны хэсэгт Авлигатай тэмцэх газраас эрхлэн гаргасан авлигыг үл тэвчих үзэл санаа бүхий сурталчилгааг байрлуулж, нийт 930,000 айл өрхөд шууд сурталчилгааг шууд хүргэх чиглэлээр харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгуулав.

Тайлант хугацаанд авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг ухуулан сурталчлах, авлигын нийгмийн хор аюулыг тайлбарлан таниулах зорилгоор “Түрийвч”, “Цахим хичээл” “Сонголт”, “Үйлийн үр хаяг андуурдаггүй юм”, Ачлалт багш” (жүжигчин Г.Отгонцэцэг), Зохиолчид авлигын эсрэг” нэгдмэл контент, “Уран зохиолоор дамжуулж нөлөөлөх нь” 1, 2, 3, 4, 5 (Төрийн соёрхолт, зохиолч Б.Догмид, Зохиолч До.Цэнджав, С.Оюун, Д.Данзан, яруу найрагч Н.Гантулга), “Уран бүтээлээрээ авлигын эсрэг” (гэрэл зураг), (эсээ), “Түүний түүх” сэдэвт нийт 14 видео контентыг, мөн “Зөв зөвд шударга зөв” аяны хүрээнд 18 шторк, олон нийтэд авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан таниулах, авлигыг үл тэвчих ёс суртахуун төлөвшүүлэх, оролцоог нэмэгдүүлэх, эерэг, зөв хандлагыг

төлөвшүүлэх, түүнд уриалсан агуулга бүхий богино хэмжээний цуврал видео контент буюу “Тик Ток” 10 цувралыг бүтээв.

Дээрх видео контентуудыг Улаанбаатар хотын 7 байршилд 7 лед дэлгэцээр, R&P Entertainment TV, Оргил TV, Богц TV, Гэгээ TV, Дуу шүлэг TV, Сэдэв TV зэрэг онлайн телевизүүдээр дамжуулан олон нийтэд түгээх, сурталчлах ажлыг төлөвлөгөөний дагуу зохион байгуулав.

Улаанбаатар хот, орон нутгийн хэмжээнд үйл ажиллагаагаа явуулдаг “Тэнгис”, “Гэгээнтэн”, “Prime cinema”, “Өргөө-1, 2, 3, Дархан-Уул, Орхон аймгийн Өргөө нийт 9 кино театраар үйлчлүүлэгчдэд зөв дадал, шударга ёсыг хэвшүүлэх болон авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээрх видео шторк, богино хэмжээний контентыг толилууллаа.

Радиоогийн нэвтрүүлгээр дамжуулан иргэдийн авлигын эсрэг мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлж, иргэдийн оролцоог хангаж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхтэй холбоотой мэдээллийг хүргэх зорилгоор Дэлхийн монголчуудын радио-“MGL” радиотой хамтран авлигаас урьдчилан сэргийлэх, түүний хор хөнөөлийг танин мэдүүлэх чиглэлээр “Нэг дусал” контентыг нэг удаад 3 минут үргэлжлэхээр бэлтгэн өдөрт 9 удаагийн давталтайгаар сонсогчдод хүргэж байна. Тайлант хугацаанд 180 сэдвийн хүрээнд контентыг цувралаар хүргэсэн байна.

МҮОНТ-тэй хамтран 14 хоног тутам “Авлигатай тэмцэх газрын мэдээлэл” нэвтрүүлгийг бэлтгэн орон даяар түгээж байна. Тайлант хугацаанд 24 удаагийн дугаарыг тодорхой сэдвээр бэлтгэн МҮОНТ төдийгүй Малчин, Лайв телевизээр болон байгууллагын фэйсбүүк хуудсаар олон нийтийн хүртээл болгов. 2022 онд бэлтгэсэн 24 нэвтрүүлгийн 1 нэвтрүүлгийг байгууллагын пэйж хуудсаар дамжуулан дунджаар 5000 орчим хүн үзсэн байна. Нэвтрүүлэг тус бүрт тодорхой сэдвийг онцлон мэдээлэл хүргэснээс гадна нийт дотоод, гадаад 96 видео мэдээг бэлтгэлээ. Мөн байгууллагаас хэрэгжүүлсэн ажил, арга хэмжээний талаар 20 секунд үргэлжлэх стори мэдээ болгож, англи хадмал орчуулгаар бэлтгэж, “Авлигатай тэмцэх газар”, “АТГ-Олон нийтийн төв” пэйж хуудсаар олон нийтэд хүргэсэн нь шинэлэг үр дүнтэй ажил боллоо. “110-Иргэдэд мэдээлэл өгөх аппликэйшн”-д 139 мэдээлэл оруулсан бөгөөд тус аппликэйшнд сард 631 хандалт хийгдэж, нийт хандалтын тоо 16745 болсон байна.

“Боловсрол” телевизтэй хамтран сурталчилгааг нэвтрүүлэхийн зэрэгцээ тус телевизийн “Edutainment TV” фэйсбүүк хуудсанд (1,017,374 дагагчтай) байгууллагын мэдээ, мэдээллийг байршуулсан. Тус телевиз, түүнчлэн “Севентийн продакшн” ХХК-тай хамтран хандалт олонтой нэвтрүүлгийн өмнө авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, энэ талаарх мэдээ, мэдээлэл авах сувгийн талаарх сурталчилгааг нэвтрүүлэв.

“110 подкаст нэвтрүүлгийг “Хахууль өгөх, авах гэмт хэрэг зөвхөн төрийн албан хаагчдад хамаатай юу?”, “Эмнэлгийн салбарт үйлдэгдсэн гэмт хэргийн тухай”, “Хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг хуурамчаар тогтоосон тухай”, “Шударга ёсны клубийг байгуулахын ач холбогдол”, “Дулааны цахилгаан станцын асуудлаар”, “Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авчрах ажил үр дүнтэй байна уу?”, “Хүүхдийн шударга байдлын 2022 оны судалгаа хийгдэж дууслаа”, “Авлигын эсрэг олон улсын өдөрт зориулсан тусгай дугаар”, “Азын дугаарын борлуулалтаас олсон орлогын тодорхой хувийг хүүхдийн хөгжилд зарцуулдаг уу”, “АТГ-аас хийж, хэрэгжүүлсэн 2022 оны онцлох ажлуудаас” зэрэг 10 сэдвээр бэлтгэж түгээлээ.

Тайлант хугацаанд Ерөнхий боловсролын бага ангийн сурагчдад зориулан сэтгэхүй хөгжүүлэх бодлого, математик үг хэллэгээр дамжуулан шударга ёсны үзэл санааг ойлгон, зөв буруу үйлийг ялган, найз нөхдөдөө зөв үлгэр дуурайлал үзүүлэхэд төлөвшүүлэн авлигын эсрэг боловсролын суурь мэдлэгийг олгох “Шударга ёс: Сэтгэхүй хөгжүүлэх бодлого” гарын авлага (500ш), “Шударга тоглоё” хүүхдэд зориулсан ном зурагт ном (3500ш), “Шударга тоглоё” буддаг ном (3500ш), “Зөв зөвд шударга зөв” гарын авлага (400 ш), Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хуулийн 12 төрлийн хориглолт, хязгаарлалтын танилцуулга, брошюр (12000ш), “110” тусгай дугаарын утасны сурталчилгаа бүхий авто стикер (44400ш), “Авлигатай тэмцэх газарт өргөдөл, гомдол хэрхэн гаргах вэ?” (3000ш), “Иргэн та авлигын эсрэг юу хийж чадах вэ?” (3000ш), “Хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээ” брошюр (3000 ш), “Авлигын эсрэг үндэсний чуулган”-ны илтгэлүүдийг эмхэтгэл (300ш), авлигын гэмт хэргүүдийг хянан шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрийн эмхэтгэл (580ш), “Авлигын эсрэг үндэсний чуулган”-нд хэлэлцэгдсэн илтгэлийн

эмхэтгэл (300ш), зурагт хуудас зэрэг холбогдох бусад сурталчилгааны материалуудыг хэвлүүлэн түгээв.

“DM SKY” ХХК-тай хамтран галт тэрэгний 40000 тасалбар дээр авлигын талаар мэдээлэл хүлээн авах тусгай дугаар (110)-ын сурталчилгааг хэвлүүлээ.

“Happy” ХХК-тай хамтран 228 орон сууц, албан байгууллагын лифтэнд байрлах дэлгэцээр иргэдийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр видео, контентийг тогтмол нэвтрүүлж байгаа ба давхардсан тоогоор 14294 өрхийн 2930270 хүнд хүрсэн дүнтэй байна. Авлигын эсрэг сурталчилгаа бүхий мэдээллийн самбарыг Баянгол дүүргийн 1, 3, Баянзүрх дүүргийн 3, 7, 26 дугаар хорооны орон сууц, хотхоны 816 орцонд байршуулснаар 20471 өрхийн 70964 иргэнд хүрсэн байна.

“CU” ХХК-тай хамтран CU-ийн сүлжээ 120 салбар дэлгүүрийн дэлгэцээр сурталчилгаа нэвтрүүлэх, “Сүү” ХК-тай хамтран борлуулалт, түгээлтийн машинд сурталчилгаа байршуулах зэрэг ажлыг зохион байгуулав.

Авлигын хор хөнөөл, шударга зүйлд иргэд, олон нийт, төрийн албан хаагчдыг уриалах, авлигын эсрэг үйл ажиллагаанд тэднийг татан оролцуулах зорилгоор зорилтот бүлгүүдэд зориулсан видео контентуудыг түгээх ажлыг цахим хуудас, пэйжээр болон телевизүүдтэй хамтран зохион байгуулж байна.

Urug.mn сайттай хамтран Авлигатай тэмцэх газраас гадна Улсын Ерөнхий прокурорын газар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны төлөөлөл, судлаачдыг оролцуулан “Авлигын хэргийг хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлэх нь зөв үү”, “Авлигын гэмт хэргийн ялын бодлого” сэдвээр хэлэлцүүлэг зохион байгуулав. Хэлэлцүүлгийг “Тэнгэр” телевиз, “Өрөг сайт”, түүний социал сувгууд болон байгууллагын албан ёсны цахим хуудас, фэйсбүүк хуудсаар дамжуулан олон нийтэд хүргэв.

2022 онд авлигын хор аюулыг ухуулан таниулах, авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг сурталчлах зорилгоор төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтран 277 удаагийн сургалтыг (цахимаар болон танхимаар) зохион байгуулж, 53183 хүнийг хамруулснаас төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд 255 удаа 47294 хүнийг, хувийн хэвшлийн байгууллагад 8 удаа 452 хүнд, 12 удаагийн сургалтаар 4917 хүнд, 2 удаагийн сургалтад 520 оюутан, залуусыг хамруулснаас үзэхэд сургалтад хамрагдсан хүний тоог 2021 онтой харьцуулбал 1,9 дахин өссөн үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал, 3 удаагийн модулийн давтан сургалтад төрийн өмчит хуулийн этгээдийн 54 удирдах албан тушаалтан, төсөв санхүүгийн асуудал хариуцсан 48, дотоод хяналт, аудитын асуудал хариуцсан 46, нийт 148 албан тушаалтныг суралцууллаа.

Хувийн хэвшлийн байгууллагуудыг чадавхижуулах авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхэд хувийн хэвшлийн оролцоо, анхаарах асуудал сэдвээр сургалтыг үе шаттай зохион байгуулж, Дорнод аймгийн “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн эцэг эхчүүдийн холбоо”, Өвөрхангай аймгийн “Оновчтой шийдэл”, Дорнод аймгийн “Буйр нуур”, Ховд аймгийн “Ховдын толь сонин”, Орхон аймгийн “Эрдэнэт хүмүүний нийгэмлэг”, “Буурь нуур, Халх гол, Нөмрөгийн сав газрыг хамгаалах хөдөлгөөн НҮТББ”, “Эрдэнэт хүмүүний эв нэгдэл” зэрэг ТББ-ын төлөөлөл, Эрдэнэс Таван Толгой ХК, Скайтел ХХК, Түмэн төмөрт ХХК, ЧПМ ХХК, Жакаранда ХХК, МУИС-ийн Бизнесийн сургууль, Сити их сургууль (20), Говь ХХК (захирлууд 30), Капитрон банк (удирдлага, тооцооны төвийн захирал, эрхлэгч, банкны ахлах менежер, эдийн засагч 131), Гаалийн бүрдүүлэлтийн аж ахуйн нэгж (195), Зууны мэдээ сонин, (сэтгүүлч 12), Транспэрэнси Интернэшнл Монгол ТББ-ын (6) нийт 478 хүнийг хамруулсан.

Нийслэлийн 9 дүүргийн 191 хорооны 17234 хэсгийн ахлагч нарыг чадавхижуулах сургалтыг үе шаттай зохион байгуулж, хороодын хэсгийн ахлагч нарт авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлэх ажлын талаар мэдээлэл арга зүйн зөвлөгөөг түргэн шуурхай өгч, хамтран ажиллах зорилгоор “Таны эрх, таны оролцоо” фэйсбүүк группийг ажиллуулж байна.

“Монголын хэвлэлийн хүрээлэн” ТББ-тай хамтран “Авлигатай тэмцэхэд орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллага, сэтгүүлчийн үүрэг оролцоо” сэдэвт сургалт, семинарыг 2 удаа зохион байгуулж, нийт орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагын 69 сэтгүүлчийг, Олон улсын хөгжлийн эрх зүйн байгууллага (IDLO)-ын төслийн санхүүжилтээр Хэвлэлийн хүрээлэн, Хэвлэл мэдээллийн зөвлөл, “Глоб Интернэшнл” төрийн бус байгууллагатай хамтран

эрэн сурвалжлах сэтгүүлчдэд зориулсан сургалтыг зохион байгуулж, энэ чиглэлээр ажилладаг 54 сэтгүүлч, хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтнуудыг хамруулсан юм.

Сургалтаар эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүй ба уламжлалт сэтгүүл зүйн ялгаа, эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүйн арга техникийн суурь мэдлэг, эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүйн олон улсын туршлагын талаарх ойлголт, интернэтийг эрэн сурвалжилгад ашиглах чадвар, хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг үнэн зөв судалж, мэдээлэх, Нийтийн мэдээллийн тухай хуулийн анхаарах асуудлууд, сэтгүүлчийн аюулгүй байдал, авлигын гэмт үйлдэлтэй тэмцэхэд сэтгүүлчийн үүрэг оролцоо, АТГ-ын олон нийттэй харилцах бодлого зэрэг сэдвээр хичээл заасан байна. Түүнчлэн сургалтад оролцогчид “Авлигатай тэмцэхэд хэвлэлийн мэдээллийн байгууллага, сэтгүүлчийн үүрэг оролцоо”, “Мөс хагалах хэлэлцүүлэг: Мэдээллийг яагаад нягтлан шалгах ёстой вэ?”, “Эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүй нягтлан шалгах сэтгүүл зүй болох тухай”, “Уламжлалт сэтгүүл зүйгээс ялгарах шинж чанар”, “Эх сурвалжийн найдвартай байдал, эх сурвалжийн таамаглал Багийн ажил: Таамаг дэвшүүлэх дасгал Баримт гэж юуг хэлэх вэ?”, “Баримтыг нягтлан шалгах алхмууд, түлхүүр асуулт, логик дараалал”, “Интернэтийг сэтгүүл зүйд ашиглах нь Google-д мэдээлэл хайх эхний алхмууд болон стратеги”, “Худал, гуйвуулсан, бүрэн бус мэдээллийн ангилал”, “Худал мэдээлэл хэмээх ойлголтын тухай”, “Нийгмийн мэдээллийн сүлжээн дэх худал мэдээллийн нийтлэг шинж чанар”, “Эвлүүлсэн видеог нягтлан шалгах арга, зарим апп, tools, дасгал ажил”, “Өгөгдөл гэж юуг хэлэх вэ?”, “Дата сэтгүүл зүйн удиртгал” сэдвээр суралцаж, “сургалтын дэвшилтэд аргыг ашиглан хэлэлцүүлэг өрнүүлсэн нь ач холбогдол бүхий байлаа.

Авлигын эсрэг сургалт, сурталчилгаа явуулах сургагч багш бэлтгэх, чадавхижуулах, мэргэжил арга зүйн туслалцаа, дэмжлэг үзүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулж байна. Үүнд: Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх салбар зөвлөлтэй хамтран 21 аймагт авлигын эсрэг сургалт, сурталчилгаа явуулах 35 сургагч багшийг бэлтгэсэн бөгөөд сургагч багш нар 55 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж 5730 төрийн албан хаагчийг, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр 5 удаагийн өдөрлөг зохион байгуулж, 2576 иргэн хамрагдсан байна. Цагдаагийн байгууллагын сургагч багш нарын давтан сургалтад 52 сургагч багшийг бэлтгэснээр сургагч багш нар авлигын эсрэг 96 удаагийн 266 цагийн сургалтад давхардсан тоогоор 15.710 алба хаагчийг хамруулсан дүнтэй байна. 21 аймгийн Хууль зүйн туслалцааны төвийн 52 өмгөөлөгчийг анхан шатны сургагч багшаар, нийслэлийн төрийн өмчийн 29 сургуулийн багшийг сургагч багшаар тус тус бэлтгэлээ.

Боловсрол хамтын ажиллагааны нийгэмлэгтэй хамтран Өвөрхангай аймгийн бүх сумдын ерөнхий боловсролын сургуулийн багш нар 80 гаруй багш, нийгмийн ажилтныг сургагч багшийн анхан шатны сургалтад хамруулж, бэлтгэв. Сургагч багш нар 127 удаагийн сургалт зохион байгуулж, давхардсан тоогоор 57425 нийтийн албан тушаалтныг, нийт 37 удаагийн соён гэгээрүүлэх өдөрлөгт 21457 иргэнийг хамруулсан байна. Сургагч багш нарын өдөр тутмын үйл ажиллагаанд мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах ажлыг тогтмол хийж байна. Мөн нийслэлийн болон орон нутгийн ерөнхий боловсролын сургуулийн 114 багш, 77 сурагчийг сургагч багш бэлтгэх сургалтад хамруулав.

Олон нийтийн сүлжээг ашиглан авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааг сурталчлан таниулах, үнэн зөв мэдээ, мэдээллийг бодит эх сурвалжаас түгээх зорилготой “Авлигатай тэмцэх газар”, авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан таниулах, авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулах, төрийн албан хаагчдын шударга байдлыг нэмэгдүүлэх, ёс зүйг дээшлүүлэх, байгууллагын соёлыг тогтоох зорилготой “АТГ-Олон нийтийн төв” фэйсбүүк хуудсыг хөтлөн хөгжүүлэлтийг тухай бүр хийж байна. Тус фэйсбүүк хуудаснуудын дагагчдын тоо 20394 хүнээр нэмэгдсэн байна.

“Авлигатай тэмцэх газар” фэйсбүүк хуудсанд видео контент/шторк 115, үйл ажиллагааны мэдээ, мэдээлэл, инфографик 213 нийтлэл (пост) нийт 308 нийтлэл шинээр оруулж давхардсан тоогоор 3.097.413 хүнд хүрсэн байна. Өдөрт дунджаар 18.114 хүнд авлигын эсрэг мэдээ, мэдээлэл хүрсэн байна. Фэйсбүүк хуудасны дагагчдын тоо 8642 хүнээр нэмэгдэж 32971 болсон байна.

Авлигатай тэмцэх газрын “iaac.mn” инстаграм хаягт судалгаа болон бусад пост оруулж, өдөр тутмын ажлын 113 түүх оруулсан. Тус түүхийг 1130 хүнд тус бүрд хүрсэн байна.

2.7 Хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.6 дахь хэсэгт заасан “авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлын талаар зөвлөмж гаргах, байгууллага, иргэний

хүсэлтээр түүний үйл ажиллагаан дахь авлигад өртөх боломжийг багасгах талаар заавар, зөвлөгөө өгөх” чиг үүргийг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах ажил, арга хэмжээг хэрэгжүүлэв.

Тайлант хугацаанд авлигын шалтгаан нөхцөлийг арилгах, авлигын үйлдлийг таслан зогсоох, үр дагаврыг арилгахад чиглэсэн зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч, биелэлтэд хяналт тавьж ажиллах, төрийн үйлчилгээг хүнд суртал, чирэгдэлгүй үзүүлэх, албан хаагчдын ёс зүйг дээшлүүлэх, түүнд тавих дотоод хяналыг сайжруулах чиглэлээр 47 удаа, үүнээс Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд 4 удаа, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдад, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдад тус бүр 3 удаа, Эрүүл мэндийн сайд, Боловсролын ерөнхий газрын даргад тус бүр 2 удаа, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга, Эрчим хүчний сайд, Соёлын сайд, Барилга, хот байгуулалтын сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Хүнс, хөдөө аж ахуй хөнгөн үйлдвэрийн сайд, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны төрийн нарийн бичгийн дарга, Архангай, Өвөрхангай, Баянхонгор, Баян-Өлгий, Дархан-Уул, Орхон, Ховд, Хөвсгөл, Увс аймгийн Засаг дарга, ИТХ-ын дарга, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга, “Хүрээ” амаржих газрын, Монголын цахилгаан холбоо ХК-ийн захирал, Нийслэлийн боловсролын газрын, Орхон аймгийн Боловсрол, шинжлэх ухааны газрын, Баянзүрх болон Сонгинохайрхан дүүргийн Боловсролын газрын, Улсын бүртгэлийн Ерөнхий газрын, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар, Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газрын дарга нар болон Дотоод хэргийн Их сургуульд тус тус хүргүүлж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавин ажиллаж байна.

2022 онд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу гэмт хэрэг гарахад нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөлийг арилгахаар хуулийн этгээдэд хүргүүлсэн 53 мэдэгдлийн мөрөөр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний гүйцэтгэлд дүн шинжилгээ хийв. Үүнээс 39 мэдэгдлийн мөрөөр үр дүнтэй арга хэмжээ авч, авлигын гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцөлийг арилгасан байлаа. Мэдэгдлийн мөрөөр үр дүнтэй арга хэмжээг аваагүй 12 байгууллагад зөвлөмж, шаардлага хүргүүлээд байна.

Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах, хууль тогтоомж зөрчсөн нийтийн албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулахаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлсэн 130 шаардлага, албан бичгийн мөрөөр тухайн зөрчил, гэмт хэргийг давтан гаргуулахгүй, шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулах чиглэлээр ажиллав.

Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээр мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, байгууллагын хэмжээнд авлигын эсрэг үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, зөвлөн туслах зорилгоор Сэлэнгэ аймгийн Сайхан суманд байрлах “Цемент шохой” төрийн өмчит хувьцаат компанид, авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, авлигын шалтгаан нөхцөлийг илрүүлэн тогтоох, арилгах, таслан зогсооход чиглэсэн арга хэмжээ авах, төрийн үйлчилгээний хүнд суртал, чирэгдлийг арилгах зорилгоор Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Нийслэлийн байгаль, орчин аялал жуулчлалын газар, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Татварын ерөнхий газар, Нийслэлийн татварын газар, Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар, Баянзүрх, Сонгинохайрхан дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтэс болон Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэст, Мал эмнэлгийн ерөнхий газар, Налайх дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Боловсролын хэлтэс, Дотоод аудитын алба, Албан бус-Насан туршийн боловсролын төв, “Эрдмийн оргил” цогцолбор сургууль, дагуу Өвөрхангай аймагт үйл ажиллагаа явуулдаг “Өв Эко Мийт” ОНӨХХК, “Баянтээг” ОНӨХК, “Баянтээг түлш” ОНӨХХК-д тус тус ажилласан бөгөөд ийнхүү газар дээр нь ажиллах явцад тогтоогдсон нөхцөл байдалд дүгнэлт хийн зөрчил дутагдлыг арилгах талаар зөвлөмжийг хүргүүлэв.

Нийслэлийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн элсэлтийн бүртгэлийн үйл ажиллагааг авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байлгах, зөрчил дутагдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Нийслэлийн 6 дүүргийн 20 сургууль, 9 цэцэрлэгийн элсэлт, түүнтэй холбогдох бусад үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллав. Сургууль, цэцэрлэгийн элсэлтийн үйл ажиллагаанд хамран сургах тойргийн бус хүүхдийг элсүүлэх явдлыг таслан зогсоох, авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, гэмт хэрэг үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зөвлөмж өглөө. Нийслэлийн 9 дүүрэгт зохион байгуулагдсан хугацаат цэргийн албаны татлагын үйл ажиллагаанд авлига, ашиг сонирхлын зөрчил, бусдад давуу байдал олгох нөхцөл гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, энэ төрлийн зөрчил гаргахгүй байх шаардлагаар тандалт хийж, тухайн ажиллагаанд оролцож байгаа албан хаагчдад мэдээлэл, сурталчилгаа хийсэн.

Гурав. Судалгаа, шинжилгээний ажлын чиглэлээр:

Авлигын эсрэг хуульд заасан чиг үүрэг, байгууллагын стратеги төлөвлөгөөнд тусгагдсан бодлогын болон зорилтот судалгааны ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд

- “Авлигын эрсдэлийн үнэлгээ”-г Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Монголын төмөр зам ТӨХК, Баянзүрх дүүргийн Газар зохион байгуулалтын албанд хийж, судалгааны дүнг судалгаанд хамрагдсан дээрх байгууллагуудад танилцуулах ажиллагааг зохион байгууллаа.

- “Шударга байдлын үнэлгээ”-ний судалгааны мэдээлэл цуглуулах, тайланг бэлтгэж, үр дүнг олон нийтэд мэдээлэх” ажлыг зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж, шалгарсан гүйцэтгэгч нарт мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл өгч үйл ажиллагаанд нь хяналт тавин ажиллав. Шударга байдлын үнэлгээнд яам, агентлаг, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ буюу нийтдээ 78 байгууллагаас үйлчилгээ авсан нийт 15,160 оролцогч (10600 иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын төлөөлөл, 2620 төрийн албан хаагч, 1940 шинжээч, бодлогод оролцогч)-ийг хамруулан зохион байгууллаа. Шударга байдлын үнэлгээгээр төрийн байгууллагууд 100 оноо авахаас дунджаар 73.9 оноо авсан нь 2021 оноос 1.0 пунктээр өссөн үзүүлэлт гарсан.

- “Хүүхдийн шударга байдлын судалгаа”-нд аймаг, нийслэлийн хэмжээнд 5605 сурагч, 2332 эцэг эх, 1334 багш, албан хаагч, нийт 9271 хүн хамрагдсан байна. Судалгааны дүнгээр хүүхдийн шударга байдлын түвшин 3.96 оноотой гарч өмнөх оноос 0.1 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй гарсан. Хүүхдийн шударга байдлын түвшин анги дэвших, нас ахих тусам буурах, эрэгтэй эмэгтэй хүүхдийн шударга байдлын түвшин зөрүүтэй байх чиг хандлага хадгалагдсаар байна.

Шударга байдлын үнэлгээ, Хүүхдийн шударга байдлын үнэлгээ судалгааны дүнг “Авлигатай Тэмцэх газар” болон “АТГ- Олон Нийтийн Төв” фейсбүүк хуудсаар шууд мэдээлэл хийж (Live) хэлбэрээр олон нийтэд мэдээллээ.

- Хорооноос иргэдэд үзүүлж буй үйлчилгээ, хороонд хандаж, үйлчилгээ авсан иргэдийн бүртгэл, статистикийн нөхцөл байдлыг тодорхойлох судалгааг 9 дүүргийн 82 хороог хамруулан гүйцэтгүүлж, судалгааны тайлан, зөвлөмжийг хүлээн аваад байна.

- Авлигатай тэмцэх газрын олон нийттэй харилцах бодлогын баримт бичиг боловсруулах чиглэлээр судалгаа хийж, үр дүнг үндэслэн цаашид авах арга хэмжээг тодорхойлж, баримт бичгийг баталгаажуулав.

- Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний үр дүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх аргачлал боловсруулах”, “Монголчуудын ёс заншил, уламжлал, ахуй, соёлтой нийцсэн соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны арга, хэлбэрийг тодорхойлох”, “Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулах соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны стратеги (2022-2024) боловсруулах”, “Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлыг судалж, дүгнэлт, зөвлөмж санал боловсруулах (хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх)” 4 төрлийн судалгаа хийгдсэн. Эдгээр судалгааны ажлын үр дүнд суурилан авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны стратегийг боловсруулаад байна.

- Монгол Улс дахь авлигад нөлөөлж буй хүчин зүйлсийн динамик загвар боловсруулах, ажлын гүйцэтгэл 80 хувьтай байна. Энэ чиглэлээр зөвлөх үйлчилгээ үзүүлж байгаа судлаачдын багтай байнгын холбоотой ажиллаж, мэргэжил арга зүйн удирдлагаар ханган ажиллаж байна.

- Байгууллагын соёлын нөхцөл байдлын судалгааг зохион байгуулав. Судалгааны дүнгийн талаар албан хаагчдын оролцоог ханган ярилцлага, хэлэлцүүлэг хийж, хэлэлцүүлгээс гарсан саналыг тайланд тусган, баталгаажуулав. Судалгааны дүнд үндэслэн холбогдох арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

- Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх, авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаанд холбогдох эрх зүйн зохицуулалтад иж бүрэн шинжилгээ хийж, хууль тогтоомжийн өнөөгийн байдал, боловсронгуй болгох хэрэгцээ шаардлагыг судалж, тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх зөвлөмж бүхий үнэлгээ, санал боловсруулах ажлыг гэрээгээр гүйцэтгүүлж байна. Судалгааны эхний тайланг хүлээн авч, холбогдох нэмэлт, засварыг хийлгэхээр Шихихутуг Их сургуулийн судалгааны багт буцаагаад байна.

- Төрөөс төмөр замын талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилтийн талаарх судалгааг хийж, үр дүнг танилцуулах хэлэлцүүлгийг зохион байгуулав.

- Авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн улмаас гадаад улсад байршсан эд хөрөнгийг хураах, битүүмжлэх талаарх гадаад улс орны хууль тогтоомжийг судлах судалгааны ажлын гүйцэтгэгчийг нээлттэй сонгон шалгаруулахаар ажиллаж байна.

- Дэлхийн Засаглалын Үзүүлэлт (Worldwide Governance Indicators)-ийн 2020 оны үр дүнгийн талаар, Бертелсман сангаас гаргадаг Шилжилтийн индексийн Монгол Улсын 2022 оны үнэлгээний талаар, Олон улсын хөгжлийн эрх зүйн байгууллага (IDLO)-ын “Монгол Улсын институтын шударга, ил тод байдал” төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх төрийн байгууллагын авлигын эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг сайжруулах, гарын авлагыг орчуулах, шинжээчдийг бэлтгэх, үнэлгээ хийх зэрэг ажлуудыг багтаасан багц арга хэмжээний санал, танилцуулга, Төрийн албан дахь авлигын нөхцөл байдал, авлигын гэмт хэрэг, зөрчлийн нөхцөл байдал, түүний шалтгаан, нөхцөл болон авлигаас урьдчилан сэргийлэх талаарх, санал танилцуулга, Хараат бус судалгааны хүрээлэн (IRIM)-ээс гүйцэтгэсэн “Олон нийтийн санал бодлын судалгаа”-ны талаарх, Монгол Улс дахь авлигын суурь шалтгааны талаарх, шүүхийн байгууллага дахь авлигын нөхцөл байдлын талаарх гэх зэрэг танилцуулга, мэдээллийг тус тус бэлтгэн эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулах, хүргүүлэх арга хэмжээг авлаа.

2002 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсэг, 2017 оны Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.15 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэл болгон авлига, албан тушаалын гэмт хэргийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийж байна.

“Шударга ёс” онол, арга зүйн цуврал сэтгүүлийн хүлээн зөвшөөрөгдөх байдлын судалгааг хийж, эрхлэн хэвлүүлснээс хойш хугацааны бүх дугаарыг legaldata.mn // <https://legaldata.mn/b/1293-д> байршуулж, International Standard Serial Number (ISSN) буюу цувралаар хэвлэгддэг хэвлэлийн олон улсын стандарт дугаар (ISSN 2791-3619)-ыг албан ёсоор авлаа. Сэтгүүлийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг шинэчилж, 2021 оны сүүлийн дугаар, 2022 оны №1 (23) дугаарыг эрхлэн хэвлүүлж, түгээсэн байна.

Улс орнуудын авлигын нөхцөл байдал, хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны талаар туршлага судлах, мэдээ, мэдээллээр хангах шаардлагаар гадаад мэдээний тойм, танилцуулга бэлтгэж, түгээх ажлыг тасралтгүй хэрэгжүүлээ.

Дөрөв. Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний ажлын талаар:

4.1 Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн талаар-Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн үйлчлэлд хамаарах албан тушаалтнуудын 2021 оны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг (ХАСХОМ)-ийг шинэчлэн бүртгэх ажлыг улсын хэмжээнд удирдан зохион байгуулав. Авлигын эсрэг хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсэг, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлын зөрчлийг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагаас ХАСХОМ-ийн талаарх тайлан, мэдээг хүлээн авч, нэгдсэн дүн, мэдээг гаргалаа.

ХАСХОМ-ийг шинэчлэн мэдүүлэх хуулийн хугацаанд буюу 2022 оны 02 дугаар сарын 15-ны дотор улсын хэмжээнд нийт төрийн болон нутгийн захиргааны нийт 120 байгууллагын 47554 (цахимаар-42648, хэвлэмэл байдлаар-4906) мэдүүлэг гаргагч мэдүүлгээ гаргаж бүртгүүлэхээс хуулийн хугацаанд 100 хувь мэдүүлгээ гаргаж баталгаажуулсан.

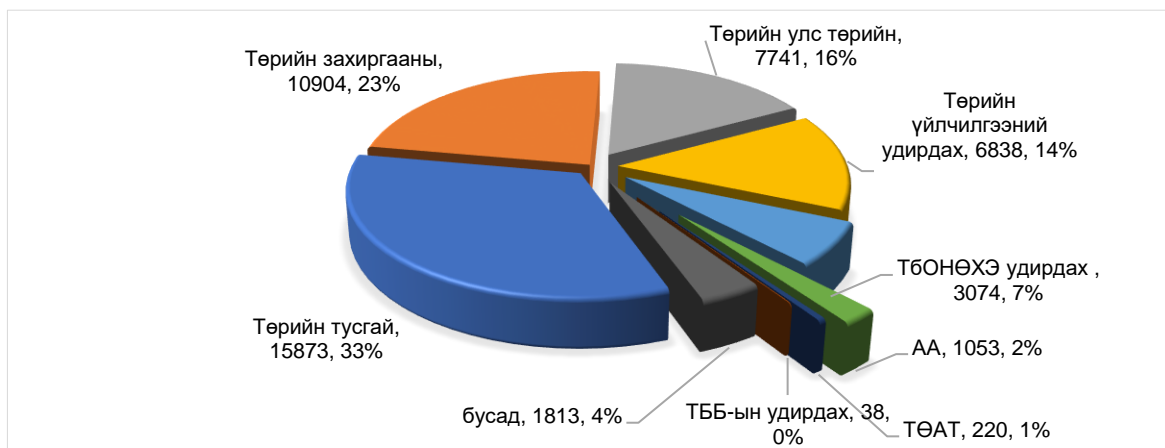
2021 онд Эдийн засаг, хөгжлийн яам, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам, Шүүхийн сахилгын хороо, Боловсролын ерөнхий газар, Стратегийн судалгааны хүрээлэн, Үндэсний

итгэмжлэлийн төв зэрэг байгууллага, яамд шинээр үүсэн байгуулагдаж, Мэргэжлийн хяналтын байгууллагаас Гаалийн ерөнхий газарт 365, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газарт 28 буюу нийт 393 албан тушаалтан шилжсэнтэй холбогдуулан 2021 оны ХАСХОМ-ээ шинэчлэн мэдүүлгээ гаргасан нийт мэдүүлэг гаргагчдын тоо өмнөх оноос 3861 нэгжээр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

Авлигатай тэмцэх газарт мэдүүлгээ бүртгүүлэх үүрэгтэй төрийн өндөр болон бусад 311 албан тушаалтнаас шинээр томилогдсон, сонгогдсон 158, их хэмжээний өөрчлөлт мэдүүлсэн 26 албан тушаалтан хуулийн хугацаанд мэдүүлгээ гаргаж бүртгүүлсэн байна.

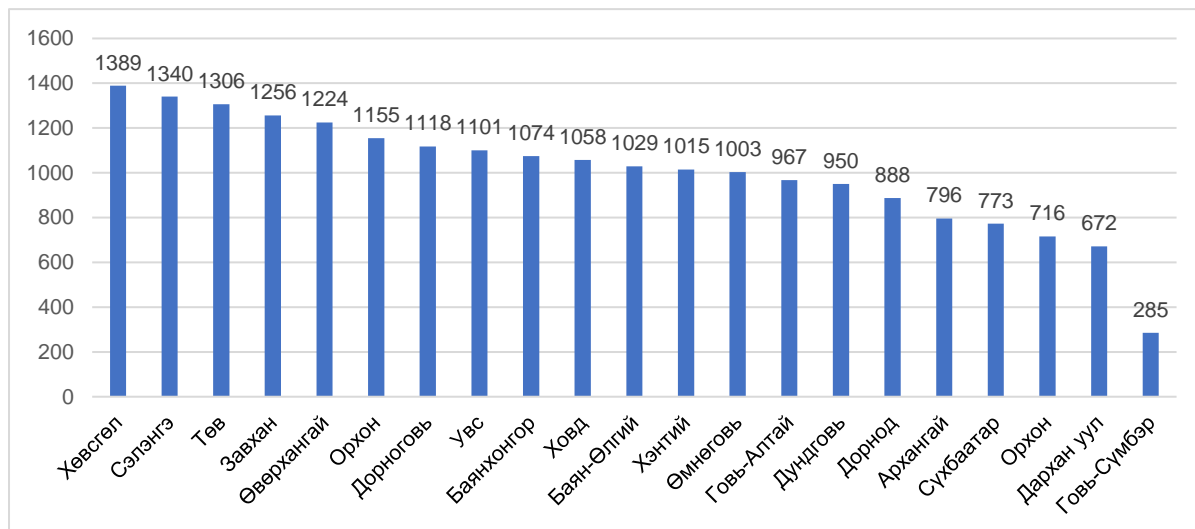
ХАСХОМ-ээ шинэчлэн гаргасан нийт мэдүүлэг гаргагчдын 15872 буюу 34.0 хувь нь төрийн тусгай, 10904 буюу 23.0 хувь нь төрийн захиргааны, 7741 буюу 16.0 хувь нь улс төрийн, 6838 буюу 14.0 хувь нь төрийн үйлчилгээний удирдах, 3074 буюу 7.0 хувь нь төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн удирдах, 1053 буюу 2.0 хувь нь ажлын албаны, төрийн өндөр албан тушаалтан, тэдгээртэй адилтгах албан тушаалтан 220 буюу 1.0 хувь нь, төрийн тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгэж байгаа төрийн бус байгууллагын удирдах албан тушаалтан 38 буюу 0.1, 1814 буюу 4.0 хувь нь бусад албан тушаалтнууд тус тус эзэлж байна.

Дүрслэл 1 ХАСХОМ гаргасан албан тушаалтан (төрийн албан тушаалын ангиллаар)

Нийт мэдүүлэг гаргагчийн 23302 буюу 55.0 хувь нь Улаанбаатар хотод, 18384 буюу 45.0 хувь нь орон нутагт, мөн 12102 буюу 29.0 хувийг ахлах мэргэжилтэн, болон удирдах, 29583 буюу 71.0 хувь нь гүйцэтгэх албан тушаалтан эзэлж байна. Орон нутгаас Хөвсгөл аймгаас 1308 мэдүүлэг гаргагч бүртгүүлсэн нь бусад аймгуудаас өндөр үзүүлэлт болж байна.

Дүрслэл 2 ХАСХОМ мэдүүлсэн мэдүүлэг гаргагчийн тоо (аймгаар)

Төрийн захиргааны болон нутгийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн тайлан, мэдээнээс үзэхэд 1022 албан тушаалтан “хөрөнгө, орлогын их хэмжээний өөрчлөлт”-ийн талаар мэдүүлж, 34485 албан тушаалтан “тухайн албан үүргийг гүйцэтгэхэд ашиг сонирхлын

зөрчилгүйг илэрхийлсэн мэдэгдэл”, 389 нь “ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл” гаргасан байна.

Авлигын эсрэг хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.2, 14.3-т заасан үндэслэл болон төрийн албаны ил тод байдал, төрийн албан хаагчийн хариуцлагатай, шударга байдлыг хангах, олон нийтийг мэдээлэл авах боломжийг олгох зорилгоор Төрийн болон нутгийн захиргааны албан тушаалтны 2021 оны ХОМ-ийн хураангуйг <http://www.xacxom.iaac.mn> цахим хуудсанд нээлттэй байршууллаа.

4.2 Судалгаа, дүн шинжилгээний ажлын талаар-Мэдүүлгийн хяналт шалгалтыг эрсдэлд суурилан зохион байгуулж, үр дүнг тооцох хүрээнд 42657 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийн мэдээлэлд эрсдэл тооцлоо. Эрсдэлийн дүн шинжилгээгээр дунд болон түүнээс дээш эрсдэлтэй 6895 (16.2 хувь), түүний дотор Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар, Боловсрол, шинжлэх ухааны яам, Гадаад харилцааны яам, Улаанбаатар хот дахь гаалийн газар, Чингис хаан олон улсын нисэх буудал дахь гаалийн газар, Эрүүгийн цагдаагийн алба, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Гаалийн ерөнхий газар, Замын-Үүд дэх гаалийн газар, УБТЗ ХНН, Монгол банк, Улсын Их Хурлын Тамгын Газар, Нийслэлийн ЗДТГ, Шүүхийн шинжилгээний хүрээлэн, Нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар, Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Баянгол дүүргийн Татварын хэлтэс, Нийслэлийн Газар зохион байгуулалтын алба, Баянзүрх дүүргийн ЗДТГ зэрэг байгууллагын нийтийн албан тушаалтны ХАСХОМ өндөр хувийг эзэлж байгаа дүн гарав.

4.3 Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн хяналтын талаар-Төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, түүний харьяа хараат болон охин, нийт 77 компанийн ажилтнуудын ажлын байрны чиг үүрэгт дүн шинжилгээ хийж, төсөв, хөрөнгө захиран зарцуулах, тодорхой үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл, эрх олгох, цуцлах, түдгэлзүүлэх, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжид төрийн тодорхой үйлчилгээг хэрэгжүүлэх бие даасан нэгжийг удирдаж, эрх хэмжээнийхээ хүрээнд шийдвэр гаргах, гэрээ байгуулах, хяналт шалгалт явуулах, тендер сонгон шалгаруулалт зохион байгуулах зэргээр шийдвэр гаргах түвшинд ажиллаж байгаа удирдах болон эрх бүхий албан тушаалтныг тодорхойлов. Эдгээр ажилтнуудаас эрсдэл бүхий 404 албан тушаалтан байгааг тогтоож, эдгээрийг Авлигын эсрэг хуулийн үйлчлэлд хамруулж, мэдүүлэг гаргавал зохих удирдах болон эрх бүхий тушаалтнаар тодорхойлох талаарх зөвлөмжийг 2021 оны 12 дугаар сард Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, Эрчим хүчний яам, Зам, тээврийн яам, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Сангийн яам, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, УБТЗ, “Эрдэнэс тавантолгой” ХК, “Эрдэнэс Монгол” ХХК, түүний харьяа байгууллагуудад хүргүүлсэн.

Дээрх зөвлөмжийн дагуу Авлигын эсрэг хуулийн үйлчлэлд хамаарах “төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн удирдах болон компанийн эрх бүхий албан тушаалтан”-аар тооцуулсан бөгөөд дээр албан тушаалтнуудаар ХАСХОМ гаргуулан хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж байна.

Мэдүүлэг гаргагчийн хөрөнгө орлого нь 1 тэрбум, түүнээс дээш хэмжээгээр өссөн болон давтамжтайгаар өсч байгаа 24 албан тушаалтны цэвэр хөрөнгийн байдалд харьцуулсан дүн шинжилгээ хийж, энэ нь мэдүүлэг гаргагч, түүний гэр бүлийн гишүүдийн татварын орлоготой нийцэж байгаа эсэхийг хянуулахаар Татварын ерөнхий газартай хамтран ажиллаж байна. Татварын ерөнхий газраас харьяа аймаг, дүүргийн Татварын хэлтсүүдэд чиглэл хүргүүлж шалгалтын ажиллагаа хийж Зөрчлийн тухай хууль, Татварын ерөнхий хуульд заасныг үндэслэн иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад нийт 312.5 сая төгрөгийн шийтгэлийн хуудсаар төлбөр ногдуулсан дүнтэй байна.

Гэр бүл хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газар, “Монголын Цахилгаан холбоо” ХК, “Монголросцветмет” ТӨҮГ, “Монголын төмөр зам” ТӨХК-иудад мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн хяналт явуулснаар ХАСХОМ-ийг хугацаа хожимдуулсан, хуулийн хугацаанд мэдүүлээгүй зэрэг зөрчил гаргасан албан хаагчдад хариуцлага тооцуулахаар эрх бүхий байгууллагад шаардлага хүргүүлснээр 5 албан хаагчид сануулах сахилгын шийтгэл ногдуулсан байна.

2022 оны 9 дүгээр сард Хөвсгөл, Орхон, Дархан-Уул, Баянхонгор, Архангай, Өвөрхангай, Увс, Ховд, Баян-Өлгий аймгуудад ажиллаж, мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн хяналтаар хууль зөрчсөн 28 (Хөвсгөл-11, Орхон-2, Баянхонгор-2, Дархан-Уул-10) албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулсан байна.

Эрүүл мэндийн яам, түүний харьяа 20 төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв (*Эрүүл мэндийн яам, Нэгдүгээр эмнэлэг, Өргөө амаржих газар, Амгалан амаржих газар, Хавдар судлалын үндэсний төв, Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг, Гэмтэл согог судлалын үндэсний төв, Арьсны өвчин судлалын үндэсний төв, Хүүхдийн төв сувилал, Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв, Геронтологийн төв, Улсын хоёрдугаар эмнэлэг, Эх, нярай, эмэгтэйчүүдийн үндэсний төв-2, Хүрээ амаржих газар, Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төв, Цус сэлбэлт судлалын үндэсний төв, Эмгэг судлалын үндэсний төв*)-үүдэд ажиллаж, нийт 679 албан тушаалтныг хамруулж хянан шалгалаа.

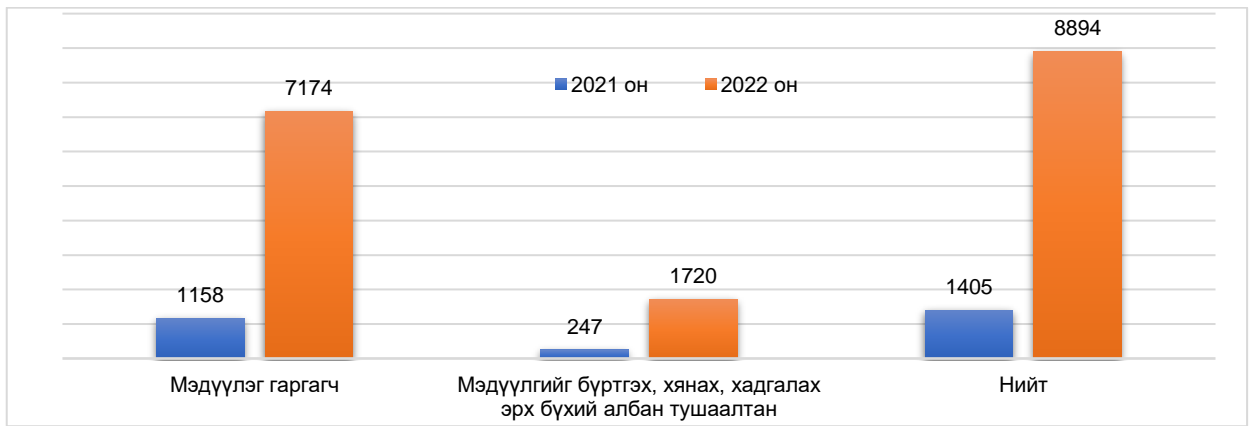
Эрүүл мэндийн салбарын 21 эмнэлэг, байгууллагад ажиллаж байгаа 600 гаруй мэдүүлэг гаргагчаас Авлигын эсрэг хууль, тогтоомжийг зөрчсөн байж болзошгүй гэх үндэслэлээр нарийвчлан 49 албан хаагчаас 15 буюу 30.6 хувь нь үндсэн ажлаас гадуур ашгийн төлөө үйл ажиллагаа явуулж буй хуулийн этгээд, аж ахуйн нэгж байгууллагатай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулж, зөвлөх болон эмчээр ажиллаж, тодорхой хэмжээний цалин урамшуулал авч, нийгмийн даатгалын шимтгэлийг давхар төлүүлж байгаа нь тогтоогдсон тул Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан хориглолт, хязгаарлалтыг мөрдөж ажиллах, хуульд заасан хугацаанд ХАСХОМ мэдүүлж байх талаар анхааруулж, зөвлөмж хүргүүлэв. Түүнчлэн төрийн үйлчилгээний удирдах албан тушаалтнуудыг мэдүүлэг гаргах албан тушаалтны жагсаалтад бүрэн хамруулж байх талаар аймаг, нийслэлийн Эрүүл мэндийн газруудад хүргүүлсэн зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

4.4 Сургалт сурталчилгаа, мэдээлэл арга зүйн ажлын талаар-Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, нийтийн албан тушаалтны үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх, гаргаж байгаа нийтлэг зөрчил, цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, мэдүүлгийг бүртгэж хадгалах эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ)-ыг мэргэшүүлэх, сурган дадлагажуулах, үйл ажиллагаанд нь тавих хяналтыг дээшлүүлэх, удирдах албан тушаалтны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх үүргийн хэрэгжилтийг хангуулах чиглэлээр сургалт, мэдээлэл, арга зүйгээр хангах ажлыг зохион байгуулав. ЭБАТ-уудыг мэдээлэл, арга зүйн зөвлөгөөгөөр хангах, дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор цахимаар нэгдсэн группэд гарын авлага, зөвлөмж, мэдээлэл, зааварчилгаа, сурталчилгаа болон бусад цаг үеийн шинжтэй мэдээллийг тухай бүр тогтмол байршуулж, тэднээс ирүүлсэн асуулт, санал, хүсэлтэд хариулт өгч ажиллаж байна.

Тайлант хугацаанд 120 төрийн байгууллагад ажиллаж байгаа нийтийн албан тушаалтны хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хяналт тавих, тайлагнах чиг үүргийг гүйцэтгэж байгаа 1806 эрх бүхий албан тушаалтнуудын 362 буюу 20 гаруй хувь нь өөрчлөгдөн томилогдсон тул тэднийг сургаж, мэргэшүүлэх, чиглэлд анхаарал хандуулж, 1720 ЭБАТ-ыг сургалтад хамруулжээ.

Нийтийн албан тушаалтнуудад зориулсан сургалтын арга хэлбэрийг өөрчлөн, нийтлэг гарч буй алдаа зөрчлийн жишээ дээр ажиллуулах, хамтран ярилцах, санал солилцох хэлбэрээр сургалтыг зохион байгууллаа. Тайлант хугацаанд 63 удаагийн удаагийн сургалт (цахим, танхимаар)-д 7174 нийтийн албан тушаалтныг хамруулан суралцуулсан өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, 9.2 дахин, нийт сургалтад хамрагдсан албан хаагчдын тоо 12.7 дахин өссөн өссөн үзүүлэлттэй байна.

*Дүрслэл 3 Сургалтад оролцогчдын тоон үзүүлэлт
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)*

Мэдүүлэг гаргагч албан тушаалтан нь хуулийн хугацаанд хөрөнгө, орлогын мэдүүлгээ үнэн зөв мэдүүлэх үүргийн талаарх сурталчилгааны шторкыг олон нийтэд хүргэх, сурталчлан таниулах зорилгоор МҮОНТ, ТВ-9, Малчин зэрэг телевиз, Өдрийн сонин, Өнөөдөр сонин болон АТГ-ын цахим сайт, www.news.mn, www.ikon, www.zaluucom.mn сайтуудтай хамтран ажиллав.

4.5 Хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн хяналт, шалгалтын ажлын талаар-2022 онд шинээр хүлээн авсан 330, өмнөх оны үлдэгдэл 57, нийт 387 албан тушаалтны ХАСХОМ-ийг хянан шалгахаас 366-г хянан шийдвэрлэж, 22 мэдүүлэг ажиллагаанд хянагдаж байна.

*Хүснэгт 1 ХАСХОМ-ийн хяналт шалгалт
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)*

Он	ХАСХОМ					Хариуцлага тооцуулсан	Холбогдох хэлтэс шилжүүлсэн
	Өмнөх оны үлдэгдэл	Тайлант хугацаанд хүлээж авсан	Шалгавал зохих	Шалгаж шийдвэрлэсэн	Үлдэгдэл		
2021	35	337	372	315	57 (15,3%)	94	22
2022	57	330	387	366	21 (6.7%)	93	35

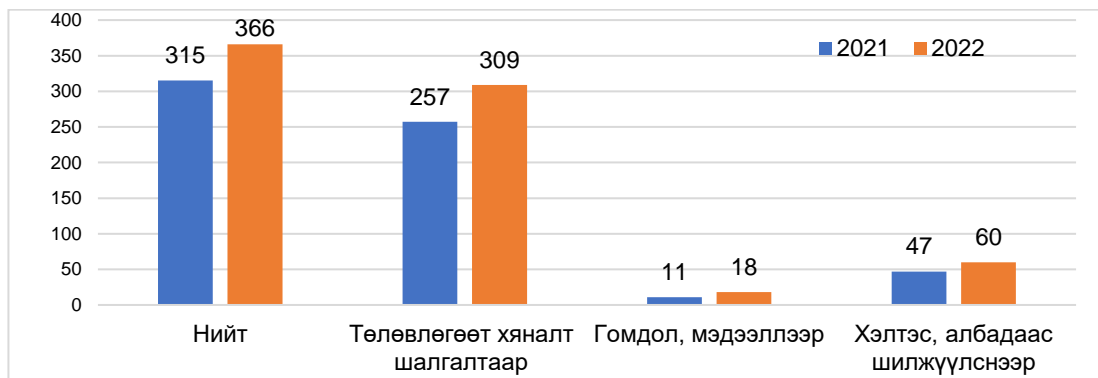
Нийт шалгасан мэдүүлгийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, хянан шийдвэрлэсэн мэдүүлэг 51 нэгжээр буюу 16.2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

ХАСХОМ-т төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын хүрээнд 309 мэдүүлэг, төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтын хүрээнд 78 мэдүүлэг, нийтдээ 387 мэдүүлэгт хяналт шалгалт зохион байгуулсан байна. Дэлгэрэнгүй байдлаар авч үзвэл төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын хүрээнд өмнөх оны үлдэгдэл 57, Гаалийн ерөнхий газрын 183, Богдхан уулын Дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргааны 2, Нийслэлийн түргэн тусламжийн төвийн 11, Нийслэлийн улсын бүртгэлийн газрын 49, ХАСХОМ-ийн эрсдэл тооцох аргачлалын дагуу 7 мэдүүлэг гаргагчийн мэдүүлэгт хяналт шалгалт хийсэн бол өргөдөл, гомдол, мэдээллийн дагуу 18, Гүйцэтгэх ажлын хэлтэс болон Мөрдөн шалгах хэлтсээс ирүүлсний дагуу 60 мэдүүлгийг шалгалаа.

Дээр дурьдсан хяналт шалгалтын хүрээнд 3 мэдүүлэг гаргагч татвараас зайлсхийж татварын тайланг үнэн зөв гаргаагүй байж болзошгүй нөхцөл байдал тогтоогдсон тул харьяаллын дагуу Татварын ерөнхий газарт, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Авлигын эсрэг хуулийг дагаж мөрдөх, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх талаар Гаалийн ерөнхий газар болон Нийслэлийн Улсын бүртгэлийн газарт зөвлөмж хүргүүлэв.

Тайлант хугацаанд шалгавал зохих 387 мэдүүлэг (төлөвлөгөөт-309, гомдол, мэдээлэл-18, хэлтэс, албадаас шилжүүлсэн-60)-ээс тайлант хугацаанд 366 мэдүүлэг буюу 94.6 хувийг шалгаж шийдвэрлэсэн байна.

*Дүрслэл 4 Мэдүүлгийн хяналт шалгалтын тоон үзүүлэлт
(өмнөх оны мөн үеийнхтэй харьцуулбал)*

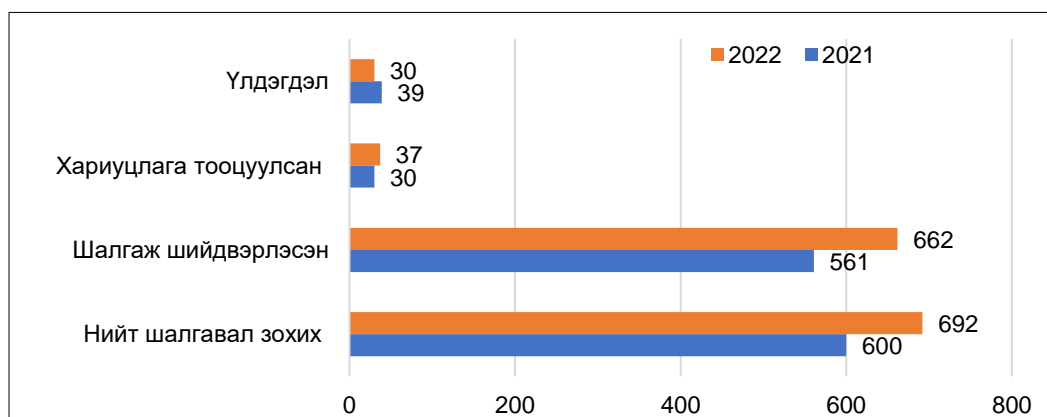
Төлөвлөгөөт хяналт шалгалтаар шалгасан мэдүүлгийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 52 нэгжээр, гомдол мэдээллээр шалгасан мэдүүлгийн тоо 7 нэгжээр, бусад хэлтэс албадаас шалгуулахаар шилжүүлсэн мэдүүлгийн тоо 13 нэгжээр тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хяналт шалгалтаар нийт 93 албан тушаалтанд, үүнээс Авлигын эсрэг хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.8.1-д зааснаар 8 мэдүүлэг гаргагчид сануулах, мөн зүйлийн 13.8.2-т зааснаар 37 мэдүүлэг гаргагчид албан тушаалын цалингийн хэмжээг гурван сар хүртэл хугацаагаар 30 хувиар бууруулах, 13.8.3-т зааснаар 37 мэдүүлэг гаргагчид албан тушаал бууруулах, эсхүл албан тушаалын цалингийн хэмжээг гурван сар хүртэл хугацаагаар 30 хувиар бууруулах, 13.8.4-т зааснаар 8 мэдүүлэг гаргагчид албан тушаалаас нь огцруулах буюу ажлаас халах, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 29.2.2-т заасан үндэслэлээр 2 мэдүүлэг гаргагчид мөн албан тушаалын цалингийн хэмжээг гурван сар хүртэл хугацаагаар 30 хувиар бууруулах, 1 мэдүүлэг гаргагчид 29.2.3-т заасан албан тушаал бууруулах хариуцлага тооцох үндэслэл тогтоогдсон.

Хяналт шалгалтаар 35 мэдүүлэг гаргагчийн хөрөнгө орлогын мэдүүлэгтэй холбогдуулан Эрүүгийн хуульд заасан гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй үйлдэл, мэдээллийг шалгуулахаар тус газрын харьяалах хэлтэст шилжүүлээ.

4.6 Гомдол, мэдээллийн хяналт шалгалтын ажлын талаар-2022 онд иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагаас албан тушаалтны авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгуулахаар хандсан 653 (өмнөх оны үлдэгдэл 39), нийт 692 гомдол, мэдээллийг хянан шалгах аас тайлант хугацаанд 662 гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэсэн бөгөөд одоо 30 гомдол, мэдээлэл ажиллагаанд байна. Шийдвэрлэлт 95.6 хувьтай байгааг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, 2.12 хувиар, хянан шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээлэл 101 нэгж (561)-ээр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Дүрслэл 5 Гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

Хянан шалгасан гомдол, мэдээлэлд дурьдагдсан 135 албан тушаалтанд холбогдох зөрчил тогтоогдож, үүнээс 37 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, үлдэх хувьд хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах, цаашид дахин зөрчил гаргах аас урьдчилан сэргийлэх, зөрчилтэй захиргааны актыг хүчингүй болгуулах зэргээр шаардлага, зөвлөмжийг хүргүүлэв.

Хуульд заасан үндэслэлээр буцаасан 24, гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл гэж үзэн МШХ, ГАХ-т шилжүүлсэн 62, бусад байгууллагад харьяаллын дагуу шилжүүлсэн 110,

гомдлоо буцаасан 14, зөрчил илрээгүй 316, Зөрчлийн тухай хуульд зааснаар шийтгэл ногдуулсан 1 байна.

Хяналт шалгалтаар тогтоогдсон нөхцөл байдлын талаар нийт гомдол гаргагчдын 63.0 хувьд албан бичгээр, 37.0 хувьд нь амаар (утсаар, цахим шуудангаар) хариу өгчээ.

Тайлант хугацаанд хүлээж авсан нийт гомдол, мэдээллийн 348 буюу 53.3 хувийг Улаанбаатар хотоос, 305 буюу 46.7 хувийг орон нутгаас ирүүлсэн байна. Тоон үзүүлэлт, мэдээллээс харахад аймгуудаас Баян-Өлгий аймгаас 66 буюу 10.1 хувь, Архангай аймгаас 25 буюу 3.8 хувь, Говь-Алтай аймгаас 22 буюу 3.4 хувь, Сэлэнгэ аймгаас тус бүр 21 буюу 3.2 хувийг эзэлж байгаа нь бусад аймгаас өндөр үзүүлэлттэй байна.

Иймд Баян-Өлгий аймагт гарч байгаа нийтлэг зөрчил, уг зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарах, удирдах албан тушаалтны ёс зүй, манлайлал, үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх чиглэлээр Баян-Өлгий аймгийн Засаг дарга Д.Бауыржан, аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга Б.Мухамед зэрэг аймгийн удирдлагуудтай уулзаж, Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, үйл ажиллагаандаа мөрдөх, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх талаар санал солилцож, энэ чиглэлд хамтран ажиллахаар боллоо.

Иргэдээс ирүүлсэн гомдол, мэдээллийн мөрөөр газар дээр нь буюу Хөвсгөл, Говьсүмбэр, Дорноговь аймаг болон Дорноговь аймгийн Замын-Үүд суманд ажиллаж холбогдох арга хэмжээг шуурхай хэрэгжүүлэв.

Шалган шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээллийн агуулгын хувьд албаны эрх мэдэл буюу албан тушаалын байдлаа урвуулсан, хэтрүүлсэн 21.0 хувийг, хууль бус шийдвэр гаргаж, бусдад давуу байдал олгосон 23.0 хувийг, ашиг сонирхлын зөрчилтэй хууль бус томилгоо, шийдвэр гаргасан 22.0 хувийг, хууль бус томилгоо хийсэн 27.0 хувийг, бусад зөрчил 7.0 хувийг тус тус эзэлж байна. Энэхүү үзүүлэлтийг өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулбал, хууль бус шийдвэр гаргаж бусдад давуу байдал олгосон зөрчил 3.0 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хяналт шалгалтын явцад хууль бус шийдвэрийг хүчингүй болгох, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллах, албан тушаалтны ёс зүй, үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Байгаль, орчин аялал жуулчлалын яам, Соёлын яам, Боловсрол шинжлэх ухааны яам, Гаалийн ерөнхий газар, Иргэний нисэхийн ерөнхий газар, Нийслэлийн Засаг дарга, Засаг даргын Тамгын газар, Баянгол, Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Засаг дарга, Архангай, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Увс аймгийн Засаг дарга, Засаг даргын Тамгын газар, “Эрдэнэс Монгол” ХК, “Улаанбаатар Төмөр зам” Монгол Оросын хувь нийлүүлсэн нийгэмлэг зэрэг нийт 98 байгууллага албан тушаалтанд зөвлөмжийг хүргүүлж, биелэлтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

4.7 Нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг (ХАСУМ)-ийг хянасан талаар: Тайлант хугацаанд нийтийн албанд томилогдохоор нэр дэвшсэн 14861 этгээдийн ХАСУМ-ийг хүлээн авснаас 14695 этгээдийн урьдчилсан мэдүүлгийг хянан шийдвэрлэж, холбогдох байгууллагад хариуг хүргүүлсэн, 166 мэдүүлэг хянагдаж байна.

Хүснэгт 2 Хянан шалгасан хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

он	Хүлээн авсан	Хянасан	Үүнээс:				Үлдэгдэл
			АСЗ үүсэх нөхцөл байдал тогтоогдоогүй	АСЗ үүсэх нөхцөл байдлыг анхааруулсан	Илт ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх	Хуульд зааснаар буцаасан	
2021	12504	12468	11162	1018	22	266	36 (0.3)
2022	14861	14695	13616	918	37	124	166(1.1)
	+2357	+2227	+2454	-100	+15	-242	+372(+0.8)

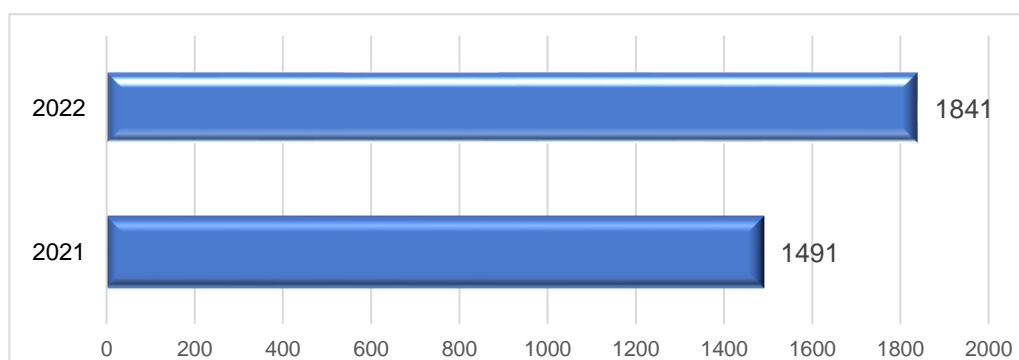
2022 онд хүлээн авсан ХАСУМ-ийн тоо 2021 оны мөн үетэй харьцуулахад 2227 нэгжээр буюу 17.9 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Тав. Мөрдөн шалгах ажлын талаар:

5.1 Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээлэл-2022 онд өмнөх оны үлдэгдэл 125, шинээр хүлээн авсан гэмт хэргийн талаархи 1716, нийт 1841 гомдол, мэдээллээс 336-г Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу харьяалах байгууллагад нь шилжүүлж, гэмт хэргийн шинжтэй 1413 гомдол, мэдээллийг бүртгэлд оруулан шалгасан байна.

Хянан шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн талаархи гомдол мэдээлэл өмнөх оны мөн үеэс 350 нэгжээр буюу 23.5 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Дүрслэл 6. Хянан шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн талаархи гомдол, мэдээлэл (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

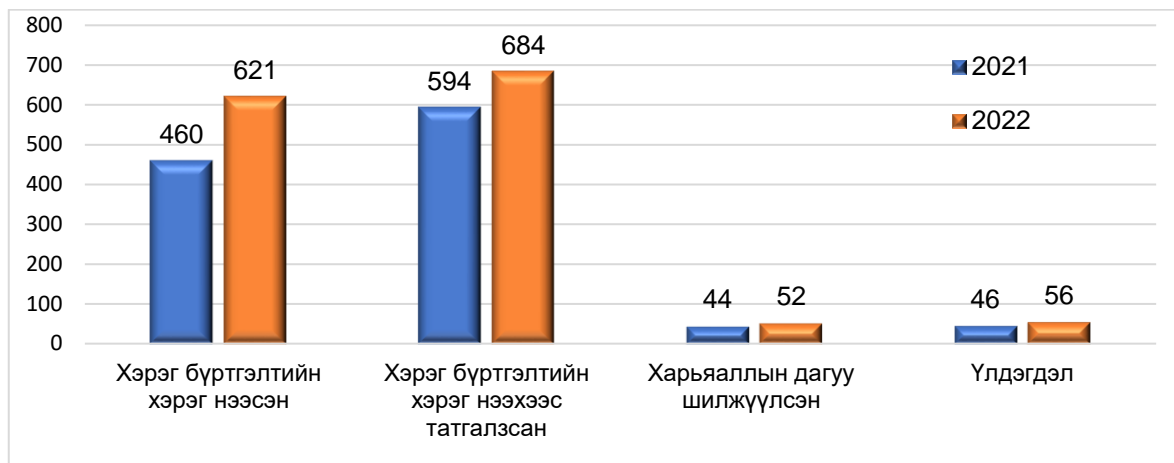
Хүлээн авсан гэмт хэргийн талаархи гомдол, мэдээллийг холбогдсон албан тушаалын ангиллаар нь авч үзвэл: төрийн тусгай 418, төрийн захиргааны 393, төрийн улс төрийн 233, төрийн үйлчилгээний 142, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн 158 этгээдийн, хувийн хэвшил, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллагын 69 байна.

Дүрслэл 7. Гомдол мэдээлэлд холбогдох албан тушаалтны ангилал

Тайлант хугацаанд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан өмнөх оны үлдэгдэл 46, 2022 оны 1367, нийт 1413 гомдол, мэдээллээс 621 гомдол, мэдээлэл буюу 43.9 хувьд хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын хэрэг нээж, 684 гомдол, мэдээлэл буюу 48.4 хувьд хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээхээс татгалзах, 52 гомдол, мэдээлэл буюу 3.7 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай тус тус прокурорт шилжүүлж, 56 гомдол, мэдээллийн үлдэгдэлтэй, шийдвэрлэлт 96.0 хувьтай байна.

Дүрслэл 8 Гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

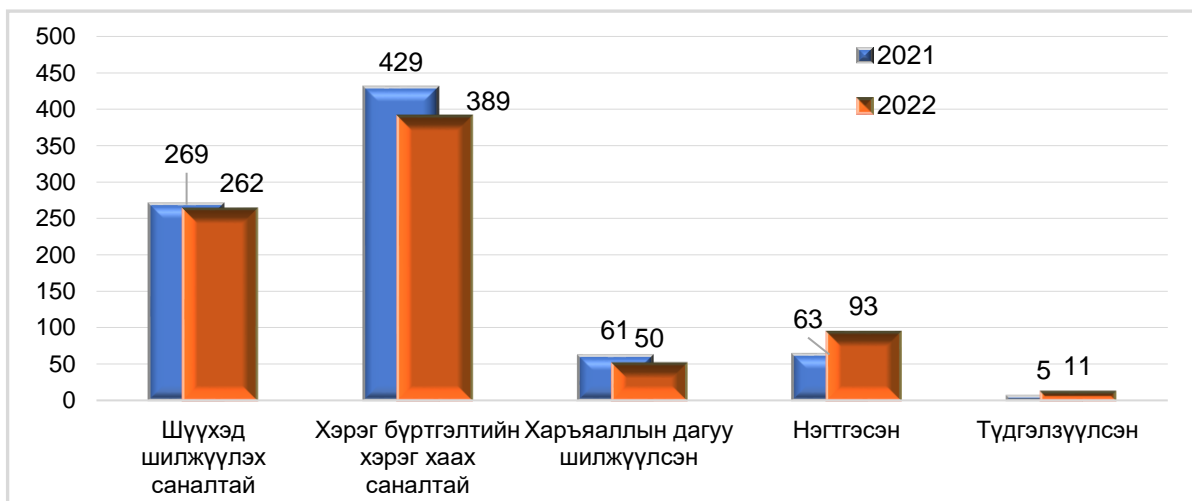
Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан 1413 гомдол, мэдээллийн 767 буюу 54.3 хувийг Улаанбаатар, 646 буюу 45.7 хувийг орон нутгийн прокурорын хяналтын харьяалалтай гомдол, мэдээлэл эзэлж байна.

5.2 Эрүүгийн хэргийн талаар-Тайлант хугацаанд хуульд заасан харьяаллын 1806 үйлдэлтэй, 1184 холбогдогчтой, 1520 хэрэгт хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын ажиллагаа явуулсныг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 16.3 хувиар өссөн байна. (2021 онд 1307 хэрэг шалгасан.)

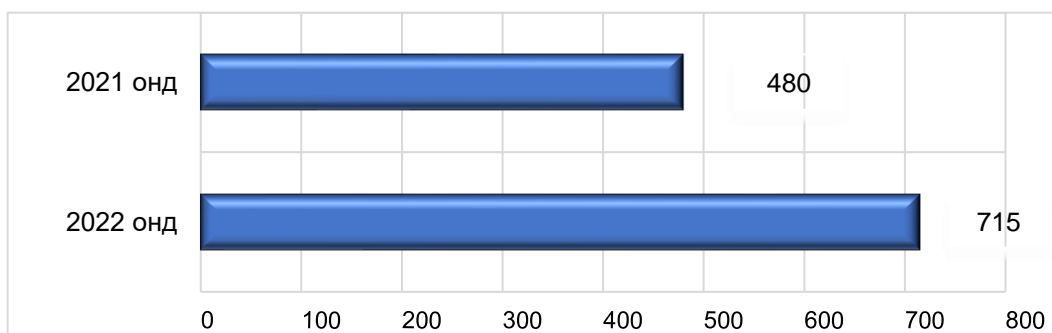
Нийт шалгасан хэргийн 262 буюу 17.2 хувийг шүүхэд шилжүүлэх саналтай, 389 буюу 25.6 хувийг хэрэг бүртгэлтийн хэрэг хаах, эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох саналтай, 50 буюу 3.3 хувийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналтай прокурорт шилжүүлж, 93 хэргийг нэгтгэн шалгаж, 11 хэргийг түдгэлзүүлж, одоо 715 эрүүгийн хэргийн үлдэгдэлтэй байгаагаас хэрэг бүртгэлтийн 633 хэрэг, мөрдөн байцаалтын 82 хэрэг байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийн шийдвэрлэлт 52.2 хувьтай, шүүхээр 188 хэрэг шийдвэрлэгдсэн дүнтэй байна.

*Дүрслэл 9 Хэргийн шийдвэрлэлт
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)*

*Дүрслэл 10 Ажиллагаанд байгаа хэрэг
(өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)*

Мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан хэргийг Эрүүгийн хуулийн зүйл хэсгээр ангилбал:

Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйл (Эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах) гэмт хэрэг-1011 буюу 55.9 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 22.4 дүгээр зүйл (Хахууль авах) гэмт хэрэг-239 буюу 13.2 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 22.5 дугаар зүйл (Хахууль өгөх) гэмт хэрэг-138 буюу 7.6 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 22.8 дугаар зүйл (Төсвийн хөрөнгийг зориулалтын бусаар зарцуулах) гэмт хэрэг-22 буюу 1.2 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 22.10 дугаар зүйл (Үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих) гэмт хэрэг-52 буюу 2.9 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 22.12 дугаар зүйл (Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах) гэмт хэрэг-34 буюу 1.9 хувь,

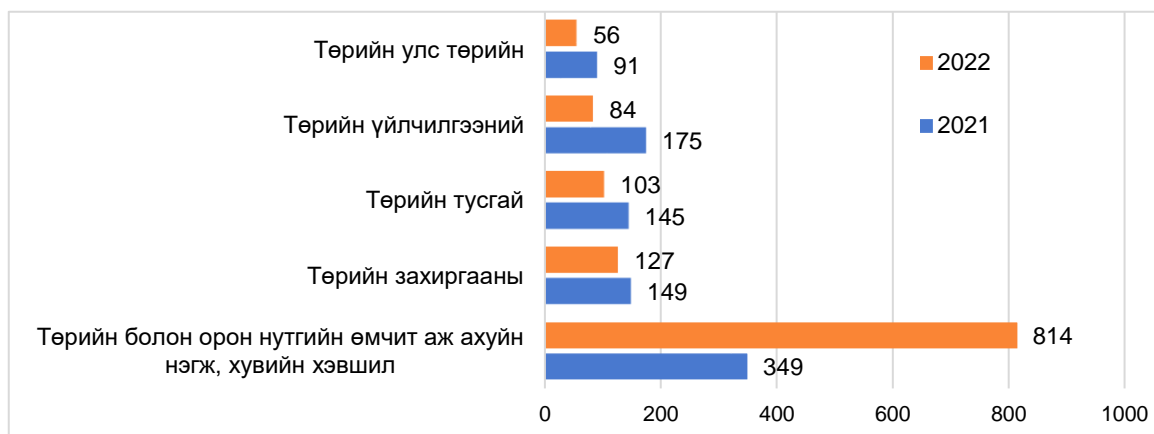
Эрүүгийн хуулийн 18.6 дугаар зүйл (Мөнгө угаах) гэмт хэрэг-37 буюу 2.0 хувь,

Эрүүгийн хуулийн 21.12 дугаар зүйл (Эрүү шүүлт тулгах) гэмт хэрэг-15 буюу 0.8 хувь,

Бусад хэрэг 258 буюу 14.3 хувийг тус тус эзэлж байна.

Хэрэгт холбогдон шалгагдсан этгээдийн 56 буюу 4.7 хувийг төрийн улс төрийн, 127 буюу 10.7 хувийг төрийн захиргааны, 103 буюу 8.7 хувийг төрийн тусгай, 84 буюу 7.1 хувийг төрийн үйлчилгээний, 814 буюу 68.8 хувийг бусад этгээд эзэлж байна.

Дүрслэл 11 Гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсан албан тушаалтан (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

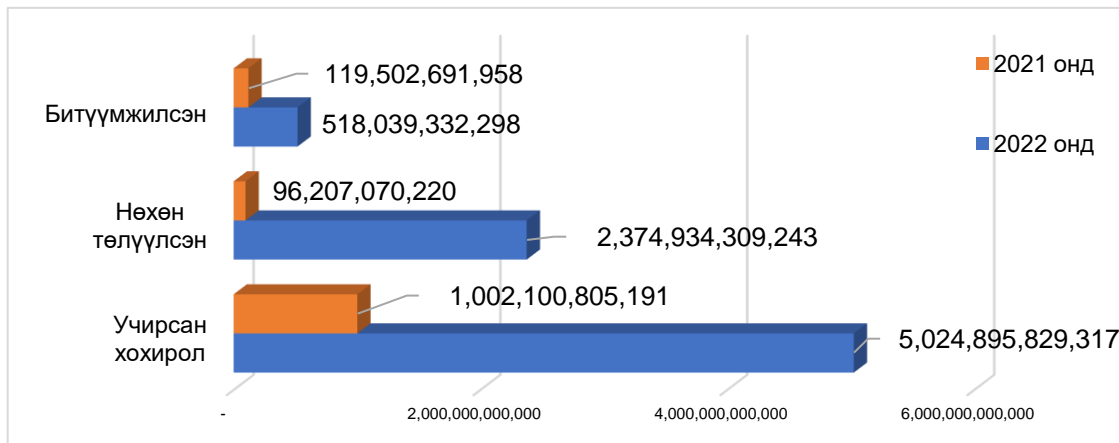

2022 онд шалгагдсан гэмт хэргийн улмаас 5,024,895,829,317.00 (таван их наяд, хорин дөрвөн тэрбум, найман зуун ерэн таван сая, найман зуун хорин есөн мянга, гурван зуун арван долоо) төгрөгийн хохирол учирснаас мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад 2,374,934,309,243.00 (хоёр их наяд гурван зуун далан дөрвөн тэрбум, есөн зуун гучин дөрвөн сая, гурван зуун есөн мянга, хоёр зуун дөчин гурав) төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, үл хөдлөх, хөдлөх, байр, орон сууц, автомашин, тоног төхөөрөмж зэрэг 518,039,332,298.00 (таван зуун арван найман тэрбум, гучин есөн сая, гурван зуун гучин хоёр мянга, хоёр зуун ерэн найм) төгрөгөөр үнэлэгдэх эд хөрөнгө болон бэлэн мөнгийг битүүмжлэн хамгаалсан байна.

Үүнийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол 5 дахин, нөхөн төлүүлэлт 24.7 дахин, битүүмжлэн хамгаалсан хөрөнгө 4.3 дахин өссөн үзүүлэлттэй байна. Нийт учирсан хохирлын 47.3 хувийг нөхөн төлүүлээд байна. Хахуулийн 18,874,521,566 төгрөгийн үнэ бүхий бэлэн мөнгө, хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө хураан авсан.

Дүрслэл 12 Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал)

7.3 Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн эрүүгийн хэргийн талаар: 2021 онд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж шүүхэд шилжүүлсэн хэргээс 160 эрүүгийн хэрэг анхан шатны шүүхээр шийдвэрлэгдэж байсан бол 2022 онд 188 хэрэг шүүхээр шийдвэрлэгдэж, шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэрэг өмнөх оныхоос 17,5 хувиар өссөн байна. Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргүүдээс дурдвал:

- Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ-ын ерөнхий захирал З.Ганбаатар, Техникийн хэлтсийн автоматжуулалт хариуцсан тэргүүлэх мэргэжилтэн Л.Дэлгэрбат нарт холбогдох,
- Гаалийн ерөнхий газрын харьяа Улс хоорондын шуудан илгээмжийн гаалийн газрын дарга Б.Мягмарт холбогдох,
- Гаалийн ерөнхий газрын харьяа Гашуунсухайт дахь гаалийн газрын Байгаль орчны хяналт хариуцсан гаалийн улсын байцаагч С.Энхтайванд холбогдох,
- Хотын стандарт, орчны аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалтын газрын Барилга байгууламжийн хэлтсийн дарга Д.Жүрмэддоржид холбогдох,
- Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газрын Тамгын газрын дарга М.Баянмөнх нарт холбогдох,
- Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны төрийн нарийн бичгийн дарга Д.Энхбатад холбогдох,
- Эрүүл мэндийн яамны Төрийн захиргаа удирдлагын газрын Эрүүл мэндийн байгууллагын тусгай зөвшөөрлийн мэргэжилтэн Н.Чимэдлхам нарт холбогдох,
- Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төвийн захирал Ж.Байгалмаа нарт холбогдох,
- Нийслэлийн нийтлэг үйлчилгээний газрын дарга Д.Одончимэг нарт холбогдох,
- Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн ерөнхий захирал Л.Насанцэнгэлд холбогдох,
- Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газрын Төлөвлөлт худалдан авах ажиллагааны хэлтсийн Зам, замын байгууламж хариуцсан мэргэжилтэн А.Ариунсанаад холбогдох,
- Нийслэлийн Онцгой байдлын газрын дарга Н.Уламбаяр нарт холбогдох,
- Сэлэнгэ аймгийн Автотээврийн төвийн дарга Ж.Батцогтод холбогдох,
- Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтсийн даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ж.Гансүх нарт холбогдох,
- Дорнод аймгийн Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын дарга Н.Мөнхгэрэлд холбогдох зэрэг хэргүүд анхан шатны шүүхээр тус тус шийдвэрлэгдээд байна.

Хөгжлийн банктай холбоотой хэргүүдэд Улсын Ерөнхий прокурорын газрын Хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд хяналт тавих хэлтсийн даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 01-ний 4/01 тоот тогтоолын дагуу Авлигатай тэмцэх газар, Цагдаагийн ерөнхий газрын

мөрдөгчдийн хамтарсан ажлын хэсгээр шалгуулах тогтоол гарсны дагуу Авлигатай тэмцэх газар, Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрийн А/30, А/107 дугаартай хамтарсан тушаалаар нийт 26 хүний бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсэг байгуулагдан, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан, Мөн Улсын Ерөнхий Прокурорын газрын прокурорын 2022 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн 4/04 дугаартай тогтоолыг үндэслэн Нүүрс олборлолт, экспорт, боомтын нүүрсний тээвэрлэлт, төлбөртэй холбогдсон хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хамтарсан ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг Авлигатай тэмцэх газар, Тагнуулын ерөнхий газар, Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2022 оны 12 дугаар сарын 06-ны өдрийн А/101, А/119, А/326 дугаартай тушаалын дагуу томилсон. Тус ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд 62 мөрдөгч ажиллаж, 32 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байна

Эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр олон улсын гэрээний хүрээнд гадаад улсын нутаг дэвсгэрт мөрдөн шалгах тодорхой ажиллагаа гүйцэтгүүлэхээр БНХАУ-д 1, ОХУ-д 1, БНСУ-д 1, Швейцарь Улсад 1, Люксембург Улсад 1 эрх зүйн харилцан туслалцааны хүсэлт хүргүүлснээс БНСУ-аас хариуг, БНЭУ-аас 2021 онд явуулсан 1 эрх зүйн харилцан туслалцааны хүсэлтийн хариуг хүлээн аваад байна.

Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад 2021, 2022 онд гадаад улс орнуудаас нийт 12.2 сая ам. долларын авах үндэслэлийг тогтоож, шүүхийн шийдвэрээр улсын орлого болгосон. Үүнд:

- ИБУИНВУ-д байрлах 1 орон сууц, 1.8 тэрбум төгрөг (бэлэн мөнгө), 269.0 сая төгрөгийн үнэ бүхий үл хөдлөх хөрөнгө 2 ширхэг, нийт 6.4 тэрбум төгрөг буюу 4.7 сая ам. долларыг улсын орлого болгож,
- Британийн Виржинийн арлаас 2.2 тэрбум төгрөгийн буюу 1.6 сая ам.долларын үнэ бүхий газар, үл хөдлөх хөрөнгийг улсын өмчид бүртгүүлж,
- Мэн арлаас 11.3 тэрбум төгрөг буюу 5.7 сая ам, долларыг тус тус улсын орлого болгон хураан авсан байна.

ДҮГНЭЛТ

2022 онд Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Авлигатай тэмцэх газрын стратеги төлөвлөгөө, байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажил, арга хэмжээний хэрэгжилтийг амжилттай ханган биелүүллээ гэж дүгнэж байна.

---000---

Тайлбар: Уг тайланг 2022 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн байдлаар нэгтгэн гаргасан болно.